

**OCENA
BEZPIECZEŃSTWA SANITARNEGO
POWIATU SĘPOLEŃSKIEGO
W ROKU 2024**

**POWIATOWA STACJA
SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA
W SĘPÓLNIE KRAJEŃSKIM**

Wstęp.....	2
Stan sanitarny obiektów żywności, żywienia i przedmiotów użytku.....	3
Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych.....	14
Jakość dostarczanej wody.....	29
Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej.....	32
Warunki sanitarno - higieniczne środowiska pracy.....	36
Warunki sanitarno - higieniczne w szkołach i innych placówkach oświatowo – wychowawczych.....	40
Zapobiegawczy nadzór sanitarny.....	46
Działalność profilaktyczno – zdrowotna.....	50
Dane teleadresowe.....	53
Sprawozdanie z działalności kontrolno-represyjnej oraz w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego – DRUK MZ-45.....	54

„Zdrowie publiczne jest nauką i sztuką zapobiegania chorobom, przedłużania życia, promowania zdrowia i sprawności fizycznej poprzez zorganizowane wysiłki na rzecz higieny środowiska, kontroli chorób zakaźnych, szerzenia zasad higieny osobistej, organizowania służb medycznych i opiekuńczych w celu wczesnego rozpoznawania, zapobiegania i leczenia oraz rozwijania takich mechanizmów społecznych, które zapewnią każdemu standard życia umożliwiający zachowanie i umacnianie zdrowia”.

Charles-Edward Amory Winslow, 1920

Szanowni Państwo

Realizując ustawowy obowiązek, wynikający z art. 12a ust. 3 ustawy z dnia 14 marca 1985r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, przedkładam Państwu informację o stanie bezpieczeństwa sanitarnego powiatu sępoleńskiego za rok 2024.

Przekazując w Państwa ręce „Stan bezpieczeństwa sanitarnego powiatu sępoleńskiego za 2024 rok” chciałabym zarazem podziękować pracownikom Powiatowej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Sępólnie Krajeńskim za włożony trud w działania na rzecz zdrowia publicznego a także innym inspekcjom, służbom, instytucjom publicznym, organom administracji rządowej i samorządowej za stałą, owocną współpracę, która w znaczący sposób wpływa na zwiększenie efektywności działań podejmowanych przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Sępólnie Krajeńskim.

Mam nadzieję, że przedstawione informacje i dane zostaną wykorzystane jako ważny materiał pomocniczy w podejmowaniu decyzji na rzecz dalszej poprawy warunków życia i bezpieczeństwa mieszkańców powiatu sępoleńskiego.

Jestem przekonana, że przedstawiony raport dotyczący stanu sanitarnego powiatu, da Państwu pewność, że Państwowa Inspekcja Sanitarna wykonuje swoje zadania w sposób profesjonalny i rzetelny, a tym samym w znaczący sposób wpływa na poprawę bezpieczeństwa mieszkańców Powiatu.

Zapraszam także do bieżącego zapoznawania się z informacjami zamieszczanymi na Facebooku <https://www.facebook.com/PSSESepolnoKraj/> a także stronie podmiotowej PSSE - <https://www.gov.pl/web/psse-sepolno-krajenskie>, gdzie znajdziecie Państwo elektroniczną wersję niniejszego raportu oraz wiele innych wiadomości związanych z działalnością Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Sępólnie Kraj.

Gabriela Krause

Zdrowa i bezpieczna żywność ma kluczowe znaczenie dla naszego dobrego stanu zdrowia. Bezpieczeństwo żywności to działania i normy, które muszą zostać spełnione podczas wszystkich etapów produkcji i obrotu żywnością określonych w obowiązujących przepisach prawnych. W związku z powyższym Państwowa Inspekcja Sanitarna realizując swoje zadania sprawuje nadzór nad bezpieczeństwem żywności i żywienia poprzez kontrole sanitarne zakładów produkcji i obrotu żywnością oraz materiałami i wyrobami do kontaktu z żywnością.

W roku 2024, zgodnie z rejestrem zakładów, na terenie działania Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Sępólnie Krajeńskim znajdowało się **551 obiektów** podlegających urzędowej kontroli żywności. Liczba ta zwiększyła się o 3 zakłady w stosunku do roku 2023.

Zgodnie z obowiązującą klasyfikacją statystyczną działające zakłady dzielimy na:

- 1) obiekty produkcji żywności;
- 2) obiekty obrotu żywnością;
- 3) obiekty żywienia zbiorowego otwarte;
- 4) zakłady żywienia zbiorowego zamknięte,
- 5) wytwórnie, miejsca obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

Wśród obiektów produkcji żywności na terenie powiatu sępoleńskiego znajdują się: automaty do lodów, piekarnie, ciastkarnie, młyn, pieczarkarnia, gospodarstwa rolne i ogrodnicze; obiekty obrotu żywnością to: sklepy spożywcze, kioski, hurtownie i inne punkty sprzedaży artykułów spożywczych natomiast obiekty żywienia zbiorowego otwartego to: restauracje, punkty małej gastronomii, a zakłady żywienia zbiorowego zamkniętego to: stołówki w szkołach, żłobkach, przedszkolach, szpitalu, domach opieki i inne prowadzące żywienie określonej grupy ludzi.

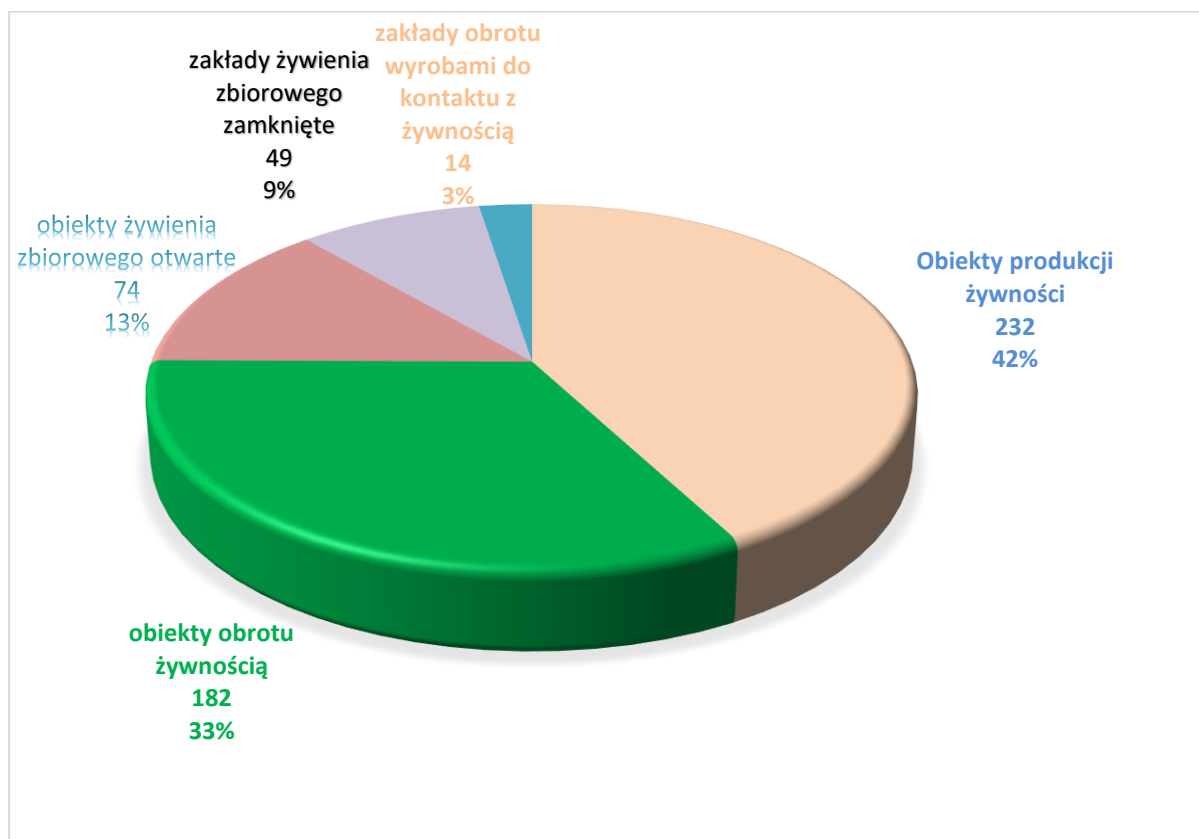
W 2024 roku zakończyły działalność, z uwagi na likwidację:

5 obiektów w grupie przetwórstwa spożywczego i automatów do lodów, 8 sklepów, 22 zakłady żywienia zbiorowego otwartego w tym punkty małej gastronomii, 1 środek transportu, 1 apteka, 7 automatów do sprzedaży opakowanych środków spożywczych.

Natomiast zatwierdzono i wpisano do rejestru zakładów urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej następujące obiekty: 5 sklepów, 2 automaty do lodów, 6 obiektów żywienia zbiorowego i 7 punktów małej gastronomii oraz 1 w grupie punktów ruchomych i tymczasowych.

W analizowanym okresie w powiecie sępoleńskim skontrolowano 262 obiekty, co stanowi 47,5% wszystkich nadzorowanych zakładów.

Struktura obiektów w 2024 r.

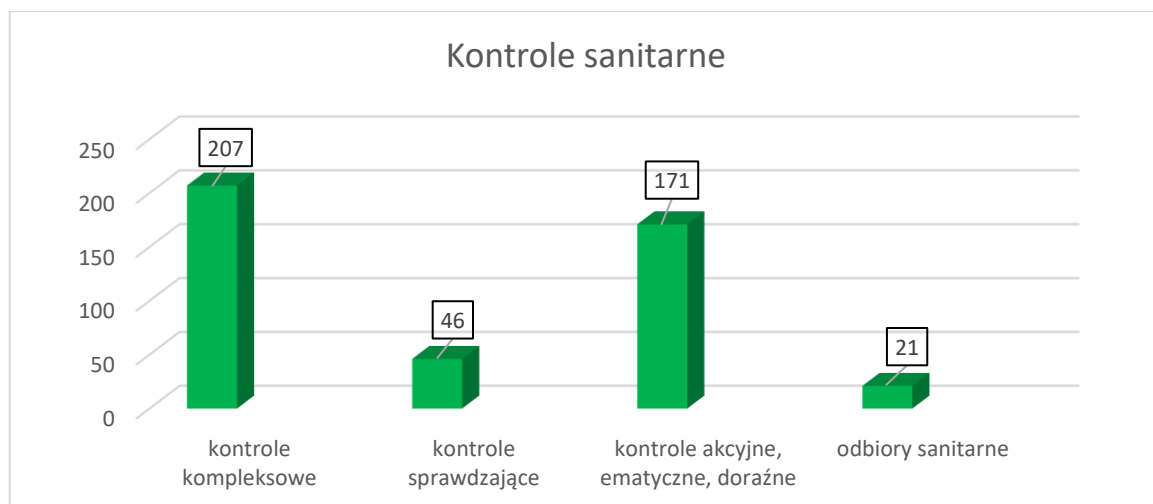

Kontrole przeprowadzone w roku 2024 były realizowane były na podstawie harmonogramu kontroli na 2024 rok opracowanego według wytycznych do planowania Głównego Inspektora Sanitarnego, wytycznych Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Bydgoszczy.

Przeprowadzano również kontrole w związku z wnioskami przedsiębiorców o zatwierdzenie zakładów, rozszerzenie prowadzonej działalności, wpis do rejestru zakładów, z interwencjami sanitarnymi mieszkańców, kontrole w związku z prowadzonym postępowaniem administracyjnym (sprawdzające), bądź z poborem próbek żywności oraz ze zgłoszeniami w systemie RASFF.

W powyższych obiektach przeprowadzono **445 kontroli sanitarnych**, w tym 149 tematycznych, 22 interwencyjne, 46 sprawdzających wykonanie zaleceń, 21 kontroli związanych z zatwierdzeniem oraz 207 kontroli kompleksowych.

W 2024 roku nie przeprowadzono kontroli sanitarnych planowych w 19 obiektach, głównie z uwagi na zakończenie działalności przez podmioty.

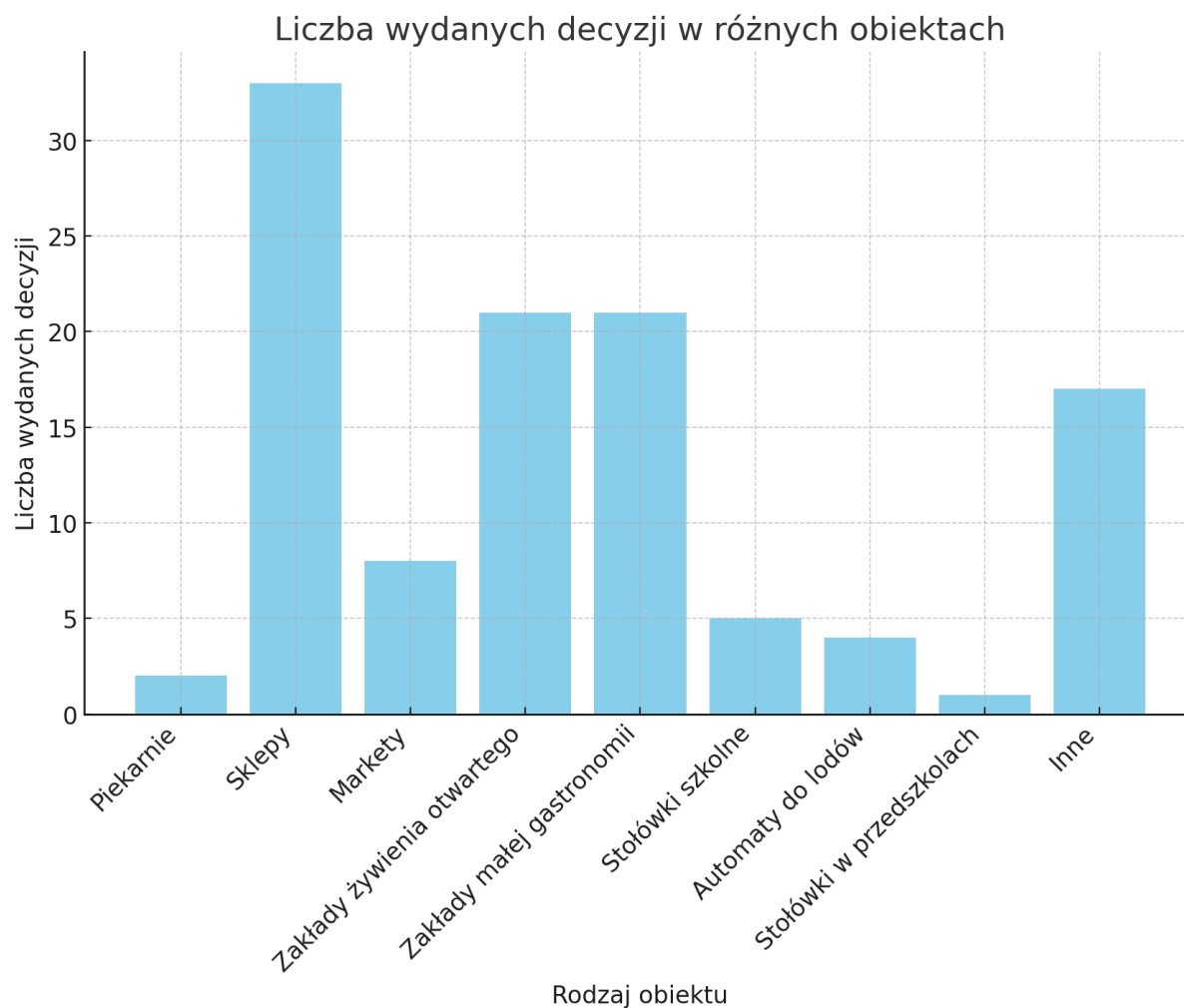

Dane liczbowe dotyczące kontroli przeprowadzonych przez pracowników Sekcji Nadzoru nad Bezpieczeństwem Żywności i Żywienia w powiecie sępoleńskim w 2024r. z podziałem na poszczególne gminy przedstawia poniższa tabela:

Rodzaj kontroli	GMINA SĘPÓLNO KRAJEŃSKIE	GMINA WIĘCBORK	GMINA KAMIEN KRAJEŃSKI	GMINA SOŚNO
kompleksowe	62	64	32	13
tematyczne	122	54	19	12
sprawdzające	25	14	3	6
interwencyjne w tym: RASFF	10	2	7	2

W 2024 roku w ramach prowadzonych postępowań **wydano 204 decyzje administracyjne**, w tym 112 decyzji merytorycznych i 92 płatnościowe.

Decyzje administracyjne wydane w poszczególnych grupach obiektów

Wydane decyzje administracyjne merytoryczne:

- 18 decyzji merytorycznych nakazujących usunięcie nieprawidłowości,
- 21 decyzji zatwierdzających
- 15 decyzji zmieniających,
- 13 decyzji umarzających,
- 45 decyzji o wykreśleniu z rejestru.

Najczęstszymi nieprawidłowościami występującymi w zakładach na terenie powiatu sępoleńskiego są m. in.:

- o brak do wglądu wykazu składników i alergenów dla żywności sprzedawanej luzem.
- o brak dokumentacji potwierdzającej przeszkolenie pracowników nowozatrudnionych w zakresie dobrych praktyk higienicznych i systemu HACCP,
- o brak bieżących zapisów wynikających z GMP, GHP i systemu HACCP,
- o nieprawidłowy stan sanitarny urządzeń lub pomieszczeń.
- o brak czystości i porządku,
- o brak środka do dezynfekcji powierzchni kontaktujących się z żywnością,
- o sprzedaż artykułów spożywczych po upływie daty minimalnej trwałości lub daty przydatności do spożycia,
- o brak orzeczeń lekarskich dla celów sanitarno-epidemiologicznych.

Winnych zaniedbań ukarano grzywnami w drodze mandatu karnego oraz wdrożono postępowanie administracyjne w celu wyegzekwowania poprawy obiektu.

Nałożono 6 mandatów karnych na sumę 1850 zł.

<i>Grupa obiektów</i>	<i>Ilość mandatów karnych</i>	<i>Kwota mandatów karnych (w zł)</i>
Sklepy spożywcze	2	650
Zakłady żywienia zbiorowego otwartego	1	300
Markety	2	600
Punkty małej Gastronomii	1	300
Razem	6	1850

Przyczyną nałożenia mandatów karnych było przede wszystkim niezapewnienie odpowiedniego stanu sanitarnego zakładu, brak czystości i porządku (4 mandaty), wprowadzanie do obrotu środków spożywczych przeterminowanych (2 mandaty).

W 2024r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Sępólnie Krajeńskim wystąpił do Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego o w Bydgoszczy z 1 wnioskiem o nałożenie kary pieniężnej w związku z prowadzeniem produkcji pierwotnej i dostaw bezpośrednich bez wymaganego przepisami prawa żywnościowego wpisu do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli zakładów Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

W związku z powyższym Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Bydgoszczy nałożył karę pieniężną w wysokości 1000 zł za prowadzenie działalności na rynku spożywczym bez złożenia wniosku oraz uzyskania wpisu do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli zakładów Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Pobór próbek

W ramach realizacji planu pobrano do badań 177 próbek żywności i 2 próbki przedmiotów użytku m. in. w następujących kierunkach:

- metale szkodliwe dla zdrowia – 15 próbek,
- pozostałości pestycydów – 14 próbek,
- mikotoksyny – 4 próbki,
- azotany – 1 próbka,
- zanieczyszczenia mikrobiologiczne – 109 próbek,
- substancje dodatkowe – 8 próbek,
- histamina – 9 próbek,
- zawartość witamin, składników mineralnych w suplementach diety – 3 próbki,
- oporność na środki przeciwdrobnoustrojowe – 1 próbka,
- PU – migracja – 1 próbka,
- ocena organoleptyczna materiałów do kontaktu z żywnością – 1 próbka,
- jod w soli kuchennej – 1 próbka,
- WWA – 1 próbka,

- gluten – 1 próbka,
- nadchlorany – 1 próbka,
- akryloamid – 1 próbka,
- kofeina – 1 próbka,
- żywność dla określonych grup (witamina A) – 1 próbka,
- żywność dla określonych grup kwasy NNKT (LA, ALA, DHA) – 1 próbka,
- skażenia promieniotwórcze – 1 próbka,
- napromieniowanie – 1 próbka,
- pozostałe anality i parametry – kryteria czystości witamin i składników mineralnych stosowanych do produkcji suplementów diety zawierających witaminę C, magnez, potas, żelazo – 1 próbka
- znakowanie – 2 próbki.

W roku 2024 próbki pobierane do badań na terenie powiatu sępoleńskiego, badane były w laboratoriach usytuowanych na terenie całego kraju:

- WSSE Gdańsk - próbki w kierunku metale;
- WSSE Warszawa – próbki w kierunku pestycydy; PU – migracja kadmu i ołowiu, migracja globalna;
- WSSE Rzeszów - próbki w kierunku pestycydy
- WSSE Poznań – próbki w kierunku GMO; próbki w kierunku azotany;
- WSSE Lublin – próbki w kierunku 3MCPD;
- WSSE Wrocław – próbki w kierunku pozostałości pestycydów;
- PZH Warszawa – próbki w kierunku alkaloidy opium;
- PIWPIB Puławy – próbki w kierunku oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe;
- IOPIB Skierniewice – próbki w kierunku pozostałości pestycydów.

Próbki pobrane do badań w kierunkach: metale, pestycydy, histamina, zawartość witamin i składników mineralnych, znakowanie, mikotoksyny, mikrobiologia - zbadane zostały w laboratorium w WSSE w Bydgoszczy a w kierunku: substancje dodatkowe, metale – w laboratorium PSSE w Toruniu.

W 2024 roku dokonano oceny znakowania produktów z grup:

- Suplementy diety
 - „Naturell Cynk organiczny + C ”
 - „DOZ Product Elektrolit bezsmakowy”
 - „Kofeina” „Naturell C 1000+”
 - „Vitamin C 1000”
 - „C-Puwer Witamina C 1000mg Forte”
- Żywność dla określonych grup:
 - „HiPP BIO od pokoleń po 4 miesiącu. Kaszka jaglana z ryżem i kukurydzą bezglutenowa bez dodatku cukru”
- Preparaty do początkowego żywienia niemowląt i preparaty do dalszego żywienia niemowląt:
 - „Warzywa z kurczakiem i kaszą” po 12 miesiącu Gerber”
 - „Bebiko 1 NUTRIflor expert od urodzenia. Mleko początkowe dla niemowląt”

- „Bebilon Advance Pronutra, mleko następne po 6. miesiącu 2”

Zakwestionowano 2 próbki produktów spożywczych ze względu na niezgodne oznakowanie z obowiązującymi przepisami prawa:

1. Produkt „Bebilon Advance Pronutra, mleko następne po 6 miesiącu 2” został oznakowany niezgodnie z Rozporządzeniem delegowanym Komisji (UE) 2016/127 z dnia 25 września 2015 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 609/2013 w odniesieniu do szczegółowych wymogów dotyczących składu preparatów do początkowego żywienia niemowląt i preparatów do dalszego żywienia niemowląt oraz informacji na ich temat, a także w odniesieniu do informacji dotyczących żywienia niemowląt i małych dzieci (Dz. Urz. UE L 25 z dnia 02.02.2016r., z późn. zm.), oraz Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 16 września 2010 r. w sprawie środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego (Dz. U. z 2015 r., poz. 1026), gdyż na opakowaniu widnieją zapisy:

„Kompozycja inspirowana składem mleka matki”, „IMUNO-KOMPOZYCJA (wit. A,C,D oraz cynk – składniki, które tak jak w mleku matki odpowiadają za wsparcie odporności”, „HMO 3’: oligosacharyd identyczny jak w mleku matki oraz unikalna kompozycja GOS/FOS odwzorowująca kompozycję oligosacharydów mleka matki”, „Unikalny proces wykorzystujący rodzaje bakterii takie jak te naturalnie występujące w mleku matki”.

2. Produkt „Bebiko 1 NUTRIfloor expert od urodzenia. Mleko początkowe dla niemowląt” został oznakowany niezgodnie z: Rozporządzeniem delegowanym Komisji (UE) 2016/127 z dnia 25 września 2015 r. uzupełniającym rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 609/2013 w odniesieniu do szczegółowych wymogów dotyczących składu preparatów do początkowego żywienia niemowląt i preparatów do dalszego żywienia niemowląt oraz informacji na ich temat, a także w odniesieniu do informacji dotyczących żywienia niemowląt i małych dzieci (Dz. Urz. UE L 25 z dnia 02.02.2016r., z późn. zm.), gdyż na opakowaniu widnieją zapisy dot. oświadczenia żywieniowego: „Bez oleju palmowego” co jest niezgodne z: art. 8 Rozporządzeniem delegowanym Komisji (UE) 2016/127 z dnia 25 września 2015 r. uzupełniającym rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 609/2013 w odniesieniu do szczegółowych wymogów dotyczących składu preparatów do początkowego żywienia niemowląt i preparatów do dalszego żywienia niemowląt oraz informacji na ich temat, a także w odniesieniu do informacji dotyczących żywienia niemowląt i małych dzieci (Dz. Urz. UE L 25 z dnia 02.02.2016r., z późn. zm.), który stanowi, iż: „W odniesieniu do preparatów do początkowego żywienia niemowląt nie stosuje się oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych”.

System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach – System RASFF

Zasada działania systemu RASFF opiera się na szybkim przekazywaniu informacji o żywności, materiałach i wyrobach do kontaktu z żywnością mogących stanowić zagrożenie dla zdrowia konsumentów.

W ramach unijnego systemu RASFF podobnie jak w latach ubiegłych, podejmowano działania kontrolne mające na celu wycofanie oraz nadzorowanie procesu wycofywania z obrotu.

W roku 2024 otrzymano powiadomienia o umieszczeniu w systemie RASFF niebezpiecznych produktów żywnościowych wobec których podejmowano niezwłoczne działania mające na celu wyeliminowanie kwestionowanych produktów z obrotu:

- „Kmin rzymski”, marka: PRYMAT, masa netto 15g, zakwestionowany z uwagi na stwierdzenie przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu alkaloidów pirolizydynowych ($3340 \pm 1169 \mu\text{g/kg}$).

- „Chałwa sezamowa waniliowo-kakaowa”, masa netto: 100g, producent: Elis w Tuchomiu zakwestionowana z uwagi na wykrycie obecności *Salmonella* w 25g.
- „Sałatka jarzynowa Go Tove”, masa netto: 250g, wyprodukowana przez: SEKO w Chojnicach, zakwestionowana z uwagi na wykrycie obecności *Salmonella* spp. w 1 z 5 próbek.
- „Papryka słodka”, masa netto: 100g, zakwestionowana z uwagi na stwierdzenie obecności pałeczek *Salmonella* spp. oraz zanieczyszczonego surowca wykorzystywanego do produkcji kwestionowanego asortymentu.
- Suplement diety pn. „Bodyfuel Super Strength Vitamin D”, objętość jednostkowa: 30 ml, kraj pochodzenia: Polska, zakwestionowany z uwagi na stwierdzenie 10-krotnego przekroczenia zawartości witaminy D (750-800 µg) niż deklarowana (80 µg). Producent - zakład produkcyjny w Wałdowie.
- „Mąka żytnia typ 720”, masa netto: 40 kg, wyprodukowana w Młynie Kamionka Duża Cerkwica, zakwestionowana z uwagi na stwierdzenie przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu ochratoksyny A ($5,2 \pm 1,1$ µg/kg). Przeprowadzono 2 kontrole sanitarne interwencyjne (sporządzono 2 protokoły) w Młynie Kamionka, Duża Cerkwica 2, 89-430 Kamień Kraj. W trakcie kontroli nie stwierdzono przedmiotowej mąki w zakładzie, została sprzedana do odbiorców zewnętrznych.
- „Płatki ryżowe błyskawiczne KUPIEC”, masa netto: 250g, zakwestionowane z uwagi na stwierdzenie przekroczenia NDP kadmu.
- „Aria Naturalna woda mineralna niegazowana”, pojemność 1,5l, zakwestionowana z uwagi na stwierdzenie obecności bakterii z grupy coli w ilości 1 jtk/250ml w 1 z 5 próbek.
- „Zestaw przyborów kuchennych z nylonu“ (6 elementów), kod kreskowy: 5904238413111, zakwestionowany z uwagi na migrację 4,4'-diaminodifentylometanu z nylonu.
- „Kiełbasa polska”, zakwestionowana z uwagi na stwierdzenie obecności *Listeria monocytogenes*. Producentem przedmiotowej kiełbasy były Zakłady Mięsne Skiba S.A., ul. Derdowskiego 23, 89-600 Chojnice.

Ocena stanu żywienia w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego.

Bardzo istotne z punktu widzenia zdrowia człowieka jest regularne spożywanie, przygotowanych zgodnie z zasadami racjonalnego żywienia, posiłków. Ma to istotne znaczenie w momencie dłuższego przebywania dzieci i młodzieży poza domem z racji pobytu w przedszkolach, szkołach czy stałego przebywania osób w Domach Pomocy Społecznej.

Podczas sprawowania bieżącego nadzoru, przedstawiciele PPIS dokonują oceny jadłospisu zgodnie z obowiązującymi przepisami i normami żywieniowymi a także oceniają sposób podawania informacji o składnikach alergennych. Przeprowadzone oceny jakości jadłospisów w oparciu o „Arkusze oceny jadłospisu dekadowego” oraz w zakresie realizacji rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach, nie wykazały nieprawidłowości.

Ponadto dokonano oceny stanu żywienia w szpitalu oraz w domach opieki społecznej. Przeprowadzone kontrole nie wykazały nieprawidłowości we wskazanym zakresie. Większość

ocenionych jadłospisów na podstawie w/w arkusza zostały jako zadowalające i prawidłowe – brak nieprawidłowości. Stwierdzone błędy w jadłospisach w trakcie przeprowadzonej oceny ich jakości na podstawie „Arkusza oceny jadłospisu dekadowego” to: brak zalecanej ilości roślin strączkowych suchych, średnia dekadowa spożycia warzyw i owoców poniżej zalecanej normy, brak zalecanej ilości ryb i przetworów rybnych.

W zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego, w nadzorowanych jednostkach systemu oświaty, żywienie prowadzone jest w formie samodzielnej produkcji posiłków przez daną placówkę lub w formie cateringu, gdzie produkcja i dowóz posiłków realizowana jest przez firmę zewnętrzną. W wielu stołówkach szkolnych serwuje się jeden posiłek, składający się tylko z jednego dania podawanego na gorąco w postaci zupy lub drugiego dania naprzemiennie w ciągu tygodnia. Taka forma żywienia ma miejsce zarówno w żywieniu samodzielnym, jak i w ramach usług cateringowych. W przedszkolach podawane są trzy posiłki - śniadanie, obiad i podwieczorek. Stan techniczny obiektów nie budził zastrzeżeń, obiekty znajdują się w dobrym stanie sanitarnym, wyposażone w urządzenia i sprzęt niezbędny przy przygotowywaniu posiłków.

Akcje tematyczne

- W 2024 r. wzmożono nadzór nad sprzedażą mięsa oraz odpadami gastronomicznymi. Przeprowadzono 37 tematycznych kontroli sanitarnych.
- W ramach działań dot. przeprowadzenia kontroli tematycznych w okresie od dnia 1 czerwca do dnia 31 sierpnia 2024r. w zakresie m.in. warunków przechowywania oraz znakowania wód butelkowanych skontrolowano dodatkowo 20 obiektów wprowadzających w/w asortyment do obrotu. W trakcie kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.
- Wzmożono nadzór nad żywnością pochodzącą z Ukrainy - przeprowadzono 35 dodatkowe kontrole tematycznych, w których nie stwierdzono nieprawidłowości.
- Zgodnie z wytycznymi na rok 2024 przeprowadzono na terenie powiatu sępoleńskiego dodatkowe kontrole tematyczne dot. znakowania, reklamy, prezentacji żywności, z uwzględnieniem żywności ogólnego przeznaczenia, w tym nieopakowanej, a także żywności wzbogacanej oraz dla określonych grup – wykonano 20 kontroli. Ponadto w temacie dot. obrotu suplementami diety skontrolowano 15 zakładów wprowadzających powyższe produkty do obrotu.

Interwencje sanitarne

W 2024 roku do PSSE wpłynęło 10 doniesień sanitarnych od klientów i konsumentów. Dotyczyły one między innymi:

- ✓ sprzedaży środków spożywczych po upływie daty minimalnej trwałości i terminu przydatności do spożycia w sklepie,
- ✓ niewłaściwej jakości szynki drobiowej gotowanej oraz ciasta: „Chrupiąca porzeczka”,
- ✓ zastrzeżeń dot. całodziennego wyżywienia podopiecznych jednego z domów pomocy społecznej na terenie powiatu sępoleńskiego,
- ✓ braku czystości i porządku, niewłaściwego stanu sanitarnego w punkcie małej gastronomii i obiekcie żywienia zbiorowego zamkniętego,
- ✓ sprzedaży przetworów warzywnych za pośrednictwem portali internetowych.

Większość interwencji konsumenckich uznano za niezasadne po przeprowadzeniu czynności kontrolnych. W trakcie kontroli nie stwierdzono braku czystości czy sprzedaży artykułów spożywczych po upływie daty minimalnej trwałości i terminu przydatności do spożycia czy niewłaściwej jakości produktów spożywczych. W jednym przypadku ukarano osoby

odpowiedzialne grzywną w drodze mandatu karnego za stwierdzone nieprawidłowości oraz wszczęto postępowanie administracyjne w celu usunięcia nieprawidłowości.

Nadzór nad grzybami i działalność oświatowa

W sezonie grzybowym pracownicy Sekcji Nadzoru nad Bezpieczeństwem Żywności i Żywienia posiadający uprawnienia klasyfikatora grzybów i grzyboznawcy, pełnili w siedzibie PSSE dyżury w celu udzielania pomocy w identyfikacji grzybów. Z uwagi na potrzebę realizacji bieżących zadań czas dyżuru ustalono od poniedziałku do piątku w godzinach 7:00 do 9:00. Informacja taka zamieszczona była na stronie PSSE w Sępólnie Kraj., jak również na Facebooku. W trakcie w/w wizyt klasyfikator grzybów określał przynależność gatunkową grzybów a także edukował, udzielał porad.

PSSE w Sępólnie Kraj. w 2024 roku prowadziła działalność edukacyjno – szkoleniową dotyczącą tematyki grzybów w różnych formach. Wśród nich są m.in.:

- Publikacje na stronie PSSE w Sępólnie Kraj. (<https://www.gov.pl/web/psse-sepolno-krajenskie>) oraz w mediach społecznościowych Facebook informacji, materiałów edukacyjno – szkoleniowych, linków do innych stron, filmów edukacyjnych.
- W siedzibie PSSE w Sępólnie Kraj. organizowana była ekspozycja materiałów edukacyjnych dla petentów.
- W trakcie dożynek powiatowych – zorganizowano stoisko informacyjno-edukacyjne, na którym prowadzone było poradnictwo wraz z dystrybucją materiałów edukacyjnych, ulotek.
- Realizacja przedsięwzięcia pn.: „Akcja edukacyjna dotycząca grzyboznawstwa i zatruc grzybami” oraz przy kampanii informacyjnej EFSA pn.: „Wybieraj bezpieczną żywność”.

Inne akcje dot. tematyki grzybów:

- W dniu 18.10.2024r. w Ośrodku Edukacji Przyrodniczej Krajeńskiego Parku Krajobrazowego odbył się Dzień Krajobrazu. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Sępólnie Krajeńskim wystawiła stoisko o tematyce grzybów i zasad bezpiecznego grzybobrania, na którym zorganizowano wystawę modeli grzybów, udostępniono materiały, ulotki, broszurki itp. dotyczące bezpiecznego grzybobrania. Klasyfikator grzybów udzielał porad a przedstawiciel Profilaktyki Zdrowotnej

angażował i zachęcał dzieci do brania udziału w konkursach o tematyce grzybowej oraz w zabawach.

- 4 października 2024 r., odbyło się „Grzybobranie – Zbieraj z Głową”- akcja zorganizowana wspólnie przez Nadleśnictwo Lutówko, Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Sępólnie Kraj. i Krajeński Park Krajobrazowy. W akcji wzięli udział zarówno dorośli jak i dzieci. Grzybobranie rozpoczęło się częścią edukacyjną w postaci prelekcji grzyboznawcy, która odbyła się w siedzibie Nadleśnictwa Lutówko. Grzyboznawca przedstawił zasady bezpiecznego grzybobrania i zasady unikania niebezpieczeństwa pomyłek. Następnie uczestnicy wybrali się do lasu na grzyby. Na zakończenie akcji wyłoniono Króla Grzybobrania. W akcji uczestniczyło ok. 60 osób.

Podsumowanie

Głównym celem działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie żywności jest nadzór nad obiektami żywnościowo – żywieniowymi oraz nad jakością zdrowotną żywności i żywienia. W 2024 roku kontrole przeprowadzano zgodnie z harmonogramem kontroli, w związku ze zgłaszanymi interwencjami, powiadomieniami RASFF a także na wniosek w celu uzyskania zatwierdzenia.

W ramach realizacji planu pobierania próbek żywności do badań na rok 2024 pobrano do badań 179 próbek co stanowiło 100 % zakładanego planu.

W większości zakładów stan sanitarny i techniczny obiektów żywności i żywienia jest zadowalający m.in. dzięki coraz większej świadomości przedsiębiorców w zakresie wymagań obowiązujących w przepisach prawnych, systematycznym i konsekwentnym kontrolom prowadzonym przez organy kontrolujące oraz wdrażaniu i stosowaniu zasad dobrej praktyki higienicznej, dobrej praktyki produkcyjnej a także wprowadzaniu systemu HACCP – Analizy Zagrożeń i Krytycznych Punktów Kontroli.

Ogólny stan sanitarny obiektów kontrolowanych przez Sekcję Nadzoru nad Bezpieczeństwem Żywności i Żywienia na terenie powiatu sępoleńskiego sukcesywnie ulega poprawie i jest zadowalający. Na 262 skontrolowane zakłady nie wytypowano żadnego zakładu niezgodnego z wymaganiami. Wszystkie stwierdzone nieprawidłowości można było skutecznie wyeliminować przy pomocy rutynowych procedur i zaangażowania właścicieli.

Analiza zachorowań i współczynników zapadalności na wybrane choroby zakaźne w powiecie sępoleńskim za 2024 rok

1. Analiza zachorowań i współczynników zapadalności na wybrane choroby zakaźne w powiecie sępoleńskim, przeprowadzona na podstawie zarejestrowanych w 2024 roku zachorowań na choroby zakaźne oraz danych z obszaru województwa kujawsko-pomorskiego.
2. Ocena sytuacji epidemiologicznej w zakresie chorób zakaźnych objętych programem obowiązkowych szczepień ochronnych. Ocena stanu szczepienia populacji.

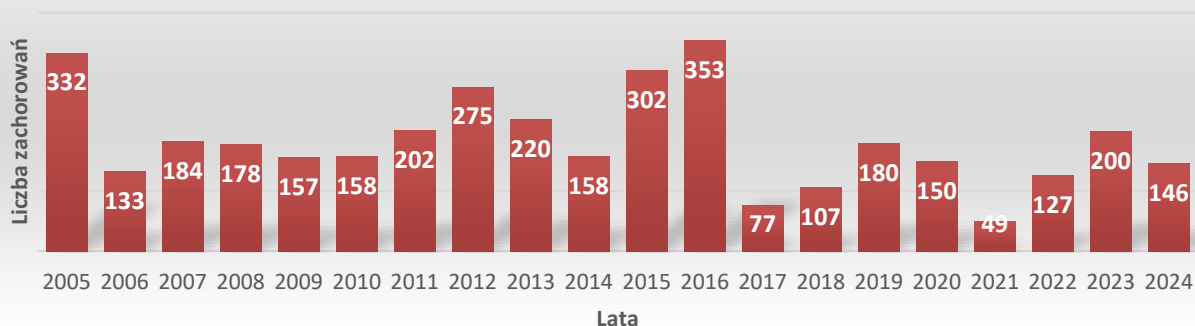
Choroby wieku dziecięcego

W analizowanym okresie, na terenie powiatu sępoleńskiego nie zgłoszono zachorowań na **różyczkę** oraz **świnkę- nagminne zapalenie przyusznic**. W 2024 roku, zarejestrowano natomiast **20** przypadków (wsp. zap. 51,68/100tys) zachorowań na **krztusiec** (w tym 6 przypadków zachorowań dzieci do lat 14).

W wynikach analizy obejmującej całe województwo, tendencję rosnącą w porównaniu z rokiem wcześniejszym, odnotowano dla zachorowań na **krztusiec**, **wirusowe zakażenia jelitowe** **szczególnie u dzieci do lat 2**, **RSV**.

W roku 2024 odnotowano spadek zachorowań na ospę wietrzną - zgłoszono 146 przypadków (wsp. zap. 377,24/100tys.), porównując do roku 2023, w którym zarejestrowano 200 zachorowań (wsp. zap. 511,88/100tys.). Najlichnieszą grupą wiekową pacjentów są dzieci w wieku przedszkolnym od 3 do 7 roku życia tj.: 89 osób, jednakże zachorowania również wystąpiły w wieku szkolnym i powyżej 20 roku życia.

Zachorowalność na ospę wietrzną na terenie powiatu sępoleńskiego, w latach 2005- 2024

W 2024 roku szczepienie p/ospie wietrznej w grupach ryzyka zrealizowano u 76 dzieci (w roku 2023 zaszczepiono 49 dzieci).

Na terenie powiatu sępoleńskiego w minionym roku, nie odnotowano zachorowania na **odrę, błonicę, poliomylitis, tężec** przeciw którym stosowane są obowiązkowe szczepienia.

Obowiązkowe szczepienia ochronne przeciwko odrze, śwince i różyczce wykonywane były zgodnie z obowiązującym programem szczepień ochronnych u dzieci w 2 roku życia i 6 roku życia.

Inne choroby wysypkowe wieku dziecięcego

W roku 2024 liczba zachorowań na **szkarlatynę (płonicę)** wzrosła porównując z rokiem 2023 tj.: 26 przypadków zachorowań, z czego 23 jednostki chorobowe u dzieci do lat 14 (wsp. zap. 388,78/100 tys.) w porównaniu z rokiem 2023 (wsp. zap. 255,63/100 tys.) 16 przypadków (możliwych).

Analiza zachorowań dla całego województwa, wykazała znaczny wzrost zachorowań na tę jednostkę chorobową.

Ocena sytuacji epidemiologicznej zatruc i zakażeń pokarmowych wywołanych przez czynniki biologiczne

- **bakteryjne zatrucia i zakażenia pokarmowe**

W analizowanym okresie czasowym, w przedziale zachorowań wywołanych pałeczkami **Salmonella**, zgłoszono 1 przypadek zatrucia pokarmowego (wsp. zap. 2,58/100tys.). Do wystąpienia w/w zakażenia, prawdopodobnie przyczyniły się zaniedbania w zakresie przestrzegania higieny rąk, oraz higieny żywienia i żywności.

Współczynniki zapadalności, w grupie zatruc pokarmowych, były znacząco niższe od wartości odnotowanych w województwie.

W 2023 roku zgłoszono 9 przypadków zachorowań wywołanych przez pałeczki **Salmonella** (wsp. zap. 5,09/100tys.).

Jednym z naczelnych zadań realizowanych przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Sępólnie Kraj., jest kształtowanie prawidłowych nawyków higienicznych i żywieniowych wśród społeczeństwa a zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży. Realizacja powyższych zadań jest możliwa między innymi dzięki edukacji prozdrowotnej, propagującej prawidłowe nawyki higieniczno-zdrowotne oraz dzięki stałemu nadzorowi nad produkcją i sprzedażą żywności.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Sępólnie Kraj., jak każdego roku, angażował się w działania informacyjno– edukacyjne, nasze działania skupiły się na rozpowszechnianiu materiałów edukacyjnych drogą online, które trafiają do dużej grupy osób.

W 2024 roku zarejestrowano 15 (wsp. zap. 38,76/100tys.) przypadków zachorowań na zakażenia jelitowe wywołane przez **Clostridium difficile**, to o 8 przypadków mniej porównując z rokiem 2023, gdzie zarejestrowano 23 (wsp. zap. 58,86/ 100tys.) zachorowania.

Prawie wszyscy chorzy tj. 14 osób były poddane hospitalizacji. W 80% zachorowania dotyczyły osób w wieku 50+.

- **wirusowe zakażenia jelitowe**

Spośród **wirusowych zakażeń jelitowych**, w analizowanym okresie, tj. 2024 roku, zarejestrowano ogółem 111 zachorowań, co stanowi wzrost zachorowań w stosunku do roku 2023, w którym zarejestrowano 75 przypadków.

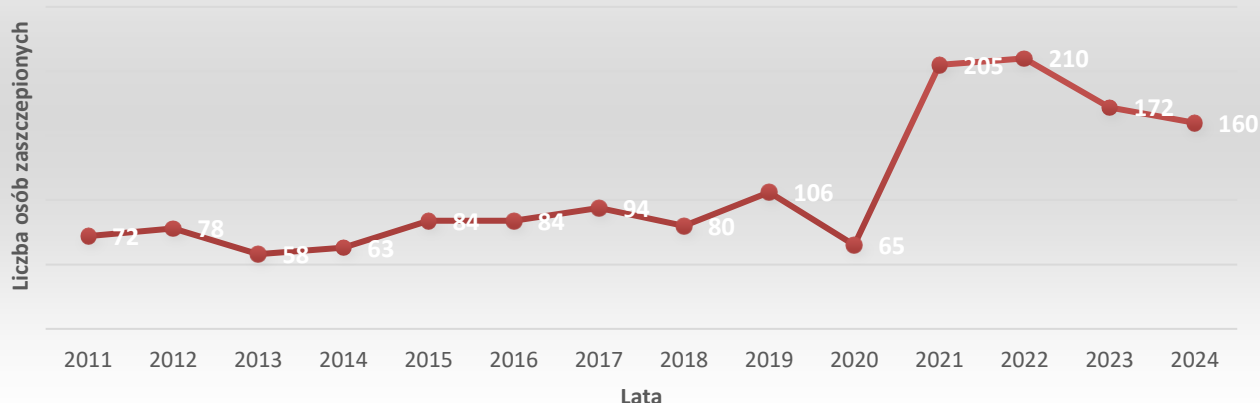
Z ogółu zakażeń wirusowych:

- **rotawirusy** 41 przypadki (wsp. zap. 105,94/100tyś.), z czego 31 osób zakażonych było poddanych hospitalizacji;
 - (w 2023 roku zgłoszono 35 zachorowania (wsp. zap. 89,56/100tyś.);
- **norowirusy** 45 przypadków (wsp. zap. 116,27/100tys.), z czego 45 osób zakażonych było poddanych hospitalizacji;
 - (w 2023 roku zgłoszono 26 przypadków (wsp. zap. 66,53/100tys.);
- **inne określone** 25 przypadków (wsp.zap. 64,60/100tys.), z czego 25 osób zakażonych było poddanych hospitalizacji;
 - (w 2023 roku zgłoszono 14 przypadków (wsp.zap. 35,61/100tys.);
- **inne nieokreślone** nie wykazano przypadków;
-

W grupie wiekowej **dzieci do lat 2** wystąpiły 34 przypadki zachorowań (wsp.zap. 10559,00/100tys.), porównując z rokiem 2023- 21 dzieci (wsp.zap. 335,52/100tys.).

Współczynnik zapadalności w grupie wirusowych zakażeń jelitowych, był wyższy od wartości w województwie (wsp.zap. 2455,37/100tys.),

Liczba dzieci zaszczepionych p/ rotawirusom na terenie powiatu sępoleńskiego, w latach 2011- 2024

W ramach szczepień obowiązkowych w 2024 roku zrealizowano 160 szczepień p/rotawirusom, w 2023 roku, immunizacji poddano 172 dzieci.

- **biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe w tym u dzieci do lat 2 o etiologii nieokreślonej**

W roku 2024 zarejestrowano 11 przypadków zachorowań (wsp. zap. 28,42/100tyś.) tyle samo, co w roku poprzednim 2023 (wsp. zap. 28,15/100tyś.). Hospitalizacji zostały poddane 2 osoby.

Ogniska epidemiologiczne

W roku 2024 wstąpiło ognisko w Oddziale Przedszkolnym Szkoły Podstawowej nr 2 w Więcborku przy ul. Wyzwolenia 19. Czynnikiem etiologicznym, który wywołał zakażenia były Rotawirusy.

Czas trwania ogniska epidemicznego od 15.05.2024 do 26.05.2024 roku.

Zachorowanie stwierdzono łącznie u 20 osób, w tym:

- 19 dzieci do lat 14,
- 1 osoba dorosła.

Główne objawy: wymioty, biegunka, gorączka lub stan podgorączkowy, ból brzucha, brak apetytu.

Hospitalizowano 11 osób (dzieci do lat 14). **Nie zarejestrowano zgonów wśród osób chorych.**

Łącznie 152 osoby zostały objęte dochodzeniem epidemiologicznym, w tym:

- 130 dzieci,
- 22 osoby z kadry,

Nie ustalono źródła ani nośnika zakażeń dla dwójki dzieci, które zachorowały jako pierwsze. Przyjęto że były one źródłem zakażenia dla pozostałych dzieci. Prawdopodobną drogą szerzenia się zakażenia była droga kontaktowa, bezpośredni kontakt z osobami chorymi, ze skażonymi powierzchniami dotykowymi lub zabawkami.

Czynnikami wspomagającymi szerzenie się zakażeń były: niewłaściwa higiena rąk, niezachowanie higieny podczas korzystania z toalet oraz bliski kontakt podczas zajęć edukacyjnych i zabaw.

Ze względu na młody wiek uczestników trudno było ustalić jakie produkty spożywały, w związku z czym dochodzenie epidemiologiczne mogło być obarczone błędem.

Ocena sytuacji epidemiologicznej chorób przenoszonych przez naruszenie ciągłości tkanek ze szczególnym uwzględnieniem WZW typu B, WZW typu C, HIV/AIDS

W 2024 roku nie zarejestrowano żadnego przypadku zachorowania na **WZW typu A, ostre WZW typu B**, jak również koinfekcji **WZW typu B+C**.

Natomiast zarejestrowano:

- 2 nowe przypadki (wsp.zap. 5,17/100tys.) z rozpoznaniem **WZW typu B**, hospitalizowana była jedna osoba.
- 5 nowych przypadków (wsp.zap. 12,92/100tys.) z rozpoznaniem **BNO WZW typu C**.

W 2023 roku nie zarejestrowano żadnego przypadku zachorowania na **ostre WZW typu B**, jak również koinfekcji **WZW typu B+C**.

Natomiast zarejestrowano:

- 1 nowy przypadek (wsp.zap. 2,56/100tys.) z rozpoznaniem **WZW typu A**.
- 1 nowy przypadek (wsp.zap. 2,56/100tys.) z rozpoznaniem **BNO WZW typu B**.

W analizowanym przedziale czasowym, tak jak w latach poprzedzających, osoby z otoczenia przypadków zakażeń **WZW** zostały zgłoszone do lekarzy POZ, celem objęcia ich nadzorem lekarskim, oraz szczepieniami ochronnymi (w przypadku osób z najbliższego otoczenia chorego na WZW typu B). We wszystkich przypadkach, przeprowadzono wywiady epidemiologiczne i działania edukacyjne.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Sępólnie Kraj., w ramach działań edukacyjnych, informuje osoby z rozpoznanymi p/ciałami anty HCV i HBs, o potrzebie kontynuowania dalszej diagnostyki w poradni hepatologicznej. Stanowi to podstawę do ewentualnego zakwalifikowania do leczenia oraz monitorowania przebiegu zakażenia.

W analizowanym okresie, zarejestrowano jeden przypadek nowo wykrytego zakażenia **wirusem HIV** oraz jeden przypadek zachorowania na **AIDS**.

Ocena sytuacji epidemiologicznej w zakresie inwazyjnych zakażeń podlegających rejestracji.

- **Streptococcus pneumoniae**

Na terenie powiatu sępoleńskiego, w minionym roku zarejestrowano 3 przypadki (wsp.zap. 7,75/100tys.), natomiast w roku 2023 zarejestrowano 2 przypadki (wsp.zap. 5,12/100tys.).

- **Streptococcus pyogenes**

W roku 2024 na terenie powiatu sępoleńskiego odnotowano spadek zachorowań wywołanych przez **Streptococcus pyogenes**, nie zarejestrowano ani jednego przypadku (wsp.zap. 0,0/100tys.). Natomiast w roku poprzedzającym, tj. 2023 zarejestrowano 4 przypadki choroby wywołanej przez **Streptococcus pyogenes, inwazyjna**: 3 przypadki możliwe róży oraz 1 przypadek inna określona i nieokreślona.

- **Haemophilus influenzae**

Na terenie powiatu sępoleńskiego w roku 2024 nie zarejestrowano ani jednego przypadku choroby wywołanej przez **Haemophilus influenzae** (wsp.zap. 0,0/100tys.). W 2023 roku zarejestrowano 1 przypadek (wsp. zap. 2,56/100tys.) choroby wywołanej przez **Haemophilus influenzae inwazyjna- posocznica**.

- **Inne wrodzone zakażenia i choroby pasożytnicze**

Na terenie powiatu sępoleńskiego, w minionym roku nie zarejestrowano ani jednego przypadku (wsp. zap. 0,0/100tys.)

Neuroinfekcje

W grupie neuroinfekcji w 2024 roku zachorowała 1 osoba - dziecko (wsp.zap. 2,58/100tys.) – **Zapalenie opon mózgowo rdzeniowych**, dziecko poddane było hospitalizacji.

Natomiast w 2023 roku zachorowała 1 osoba - dziecko (wsp.zap. 15,98/100tys.) – **Ostre porażenie wiotkie u dzieci do lat 14**, dziecko także poddane hospitalizacji.

- **Encefalopatie gąbczaste**

Na terenie powiatu sępoleńskiego w roku 2024 nie zarejestrowano ani jednego przypadku (wsp. zap. 0,0/100tys.).

Dla porównania, w 2023 roku zgłoszono 1 prawdopodobny przypadek (wsp. zap. 2,56/100 tys.). **Encefalopatie gąbczaste: Choroba Creutzfelda- Jakoba (CJD)**. Diagnozę postawiono na podstawie badania płynu mózgowo-rdzeniowego, w którym wykryto białko występujące w zakażeniu powolnymi wirusami ośrodkowego układu nerwowego. Był to 1 z 4 przypadków w województwie Kujawsko – Pomorskim. Osoba zakażona zmarła.

Choroby przenoszone przez kleszcze

W minionym 2024 roku na terenie powiatu sępoleńskiego obserwowalny jest znaczny spadek liczby zachorowań na **boreliozę**, zarejestrowano 13 przypadków (wsp.zap. 33,59/100tys.), natomiast w 2023 roku, zarejestrowano 20 przypadków (wsp.zap. 51,18/100tys.).

Podobnie jak w latach wcześniejszych, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Sępólnie Kraj., prowadził działania informacyjno-edukacyjne w zakresie profilaktyki chorób odkleszczowych poprzez:

- bieżące publikacje na portalu Facebook oraz stronie internetowej PSSE w Sępólnie Kraj.,
- organizację punktów informacyjno - edukacyjnych z poradnictwem i dystrybucją materiałów w trakcie przedsięwzięć lokalnych (m.in. Grzybobranie z Nadleśnictwem Lutówko, Dożynki Powiatowe),
- Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Sępólnie Kraj. realizuje całoroczną współpracę z Nadleśnictwem w Lutówku, oraz z Krajeńskim Parkiem Krajobrazowym w zakresie realizacji działań edukacyjnych względem społeczności lokalnej.
- w zakresie występowania chorób odkleszczowych i odzwierzęcych, kontynuowana jest współpraca z Powiatowym Inspektoratem Weterynarii w Sępólnie Kraj.

Gruźlica

Na terenie powiatu sępoleńskiego w 2024 roku zarejestrowano 5 przypadków zachorowań na gruźlicę płuc (wsp. zap. 12,94/100tys.). Po przeprowadzeniu wywiadu epidemiologicznego łącznie 9 osób z otoczenia chorych zostało objętych nadzorem epidemiologicznym. Dzięki prowadzonemu nadzorowi, osoby z otoczenia pozostały w stałym zabezpieczeniu medycznym.

W 2023 roku, zarejestrowano 4 przypadki zachorowania na gruźlicę płuc (wsp. zap. 10,24/100tys.). Na przestrzeni lat 2020-2024 odnotowano tendencję rosnącą zachorowań na gruźlicę.

Zachorowalność na gruźlicę na terenie pow. sępoleńskiego								
w latach: 2010-2024								
		Miasto			Wieś			OGÓŁEM
Rok	Zakres wiekowy zachorowań	1 męż- czyźni	2 kobie- ty	3 razem rubry- ki 1+2	4 męż- czyźni	5 kobiety	6 razem rubry- ki 4+5	7 rubryki 3+6
2024	32,39,42,58,61	3		3	2		2	5
2023	38,55,59,62	1		1	3		3	4
2022	45,57				1	1	2	2
2021	38,50,56				3		3	3
2020	50				1		1	1
2019	30-69	2	2	4	2	1	3	7
2018	28-47	1		1	2		2	3
2017	29-69	2	2	4	1	1	2	6

2016	84-86		1	1	1		1	2
2015	29-74	1	2	3	1		1	4
2014	20-70	1		1	2	1	3	4
2013	36-62	1	2	3	1		1	4
2012	53-87				3		3	3
2011	49-65	2		2	2		2	4
2010	24-66	1		1	8	2	10	11

Choroby przenoszone drogą płciową

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Sępólnie Kraj. w 2024 roku zarejestrował dwa przypadki zachorowań na kiłę (wsp. zap. 5,17/100 tys.): **kiła nieokreślona** oraz **kiła wczesna**.

Natomiast w roku 2023 nie zarejestrowano żadnego przypadku zachorowania na kiłę wśród mieszkańców powiatu sępoleńskiego (wsp.zap. 0,0/100tys.).

Grypa i zachorowania grypopochodne

W 2024 roku zarejestrowano:

- 1 przypadek grypy potwierdzonej z hospitalizacją (wsp.zap. 2,58/100tys.),
- 250 przypadków grypy potwierdzonej wynikiem szybkiego testu antygenowego (wsp.zap. 645,96/100tys.), z tego 13 osób hospitalizowano.

W zakresie profilaktyki grypy, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Sępólnie Kraj., nawiązuje współpracę z podmiotami wykonującymi działalność leczniczą, placówkami nauczania i wychowania.

W 2024 roku, w programie: Nadzór nad grypą – SENTINEL, uczestniczył NZOZ „DOKTÓR” w Sępólnie Kraj.

Zakażenia wirusem RSV

W minionym 2024 roku na terenie powiatu sępoleńskiego obserwowalny jest znaczny wzrost liczby zachorowań na **Wirus RSV**, zarejestrowano 44 przypadki (wsp.zap. 113,69/100tys.), z czego 16 osób zostało poddanych hospitalizacji. W tym zarejestrowano 17 przypadków zachorowań w grupie **dzieci do lat 2** (wsp.zap. 5279,50/100tys.) i 8 hospitalizacji.

W 2023 roku, zarejestrowano 21 przypadków (wsp.zap. 53,74/100tys.), w tym 5 zachorowań na wirus RSV wśród dzieci do lat 2 (wsp.zap. 1453,49/100tys.) i 2 hospitalizacje.

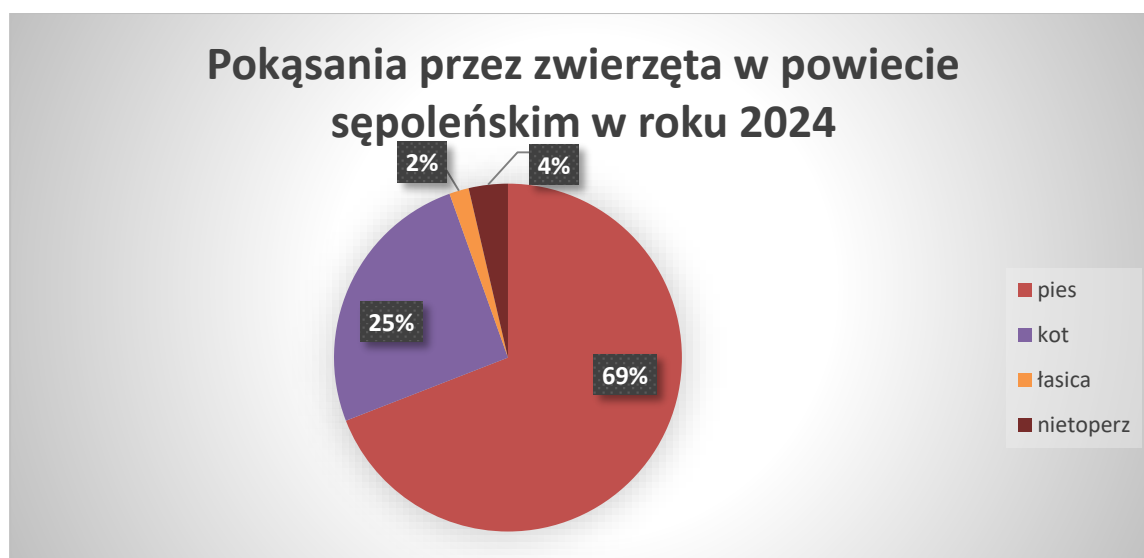
Profilaktyka wścieklizny u ludzi

W ramach profilaktyki wścieklizny po narażeniu 13 osób (wsp. zap. 33,59/100 tys.) poddano immunizacji, w roku 2023, w którym zaszczepiono 6 osób (wsp.zap. 15,35/100 tys.). Jedna osoba uchyła się od obowiązku szczepień pko/wściekliźnie, co do której prowadzone jest postępowanie.

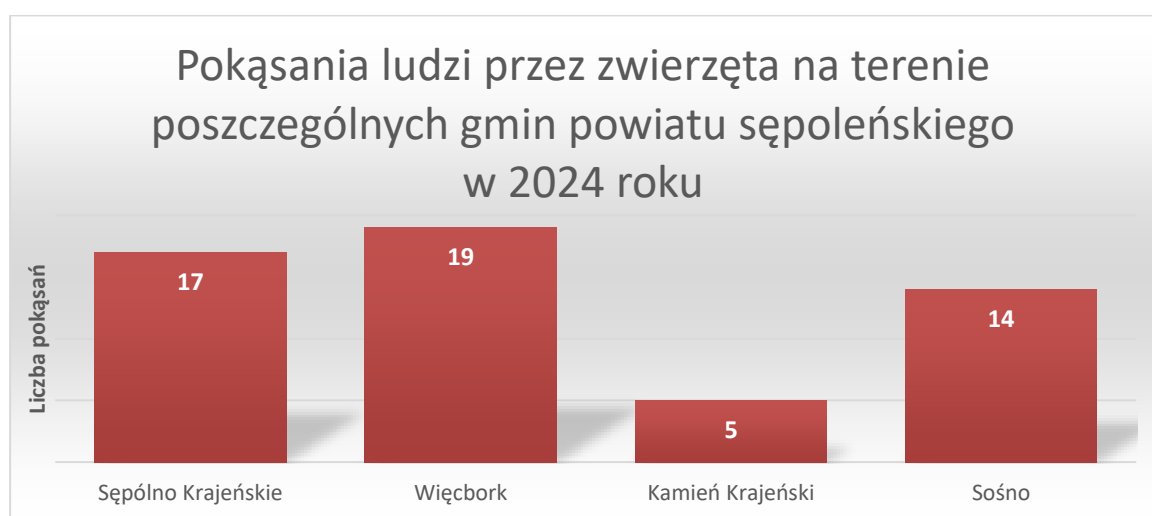
Współczynnik zapadalności był wyższy w stosunku do zapadalności w województwie kujawsko- pomorskim.

Na terenie powiatu sępoleńskiego, zarejestrowano ogółem 55 przypadków pokąsań przez zwierzęta, w tym: 38 przez psy, 14 przez koty, 2 przez nietoperze, a także 1 przez łasicę.

W roku 2023 odnotowano 38 przypadków pokąsań.

Pod względem liczby narażenia, zdecydowanie najczęściej dochodzi do pokąsań przez psa.

Pod względem liczby narażenia, przodują gminy Więcbork i Sępólno Krajeńskie.

W ramach nadzoru bieżącego i zapobiegawczego nad chorobami odzwierzęcymi, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Sępólnie Kraj., nadal kontynuuje współpracę z gminami tworzącymi powiat, Powiatowym Lekarzem Weterynarii, Komendantem Powiatowej Policji oraz Wojewódzką Przychodnią Chorób Zakaźnych w Bydgoszczy, jak również w zależności od sytuacji z innymi instytucjami.

Ocena szerzenia się chorób zawleczonych z innych krajów, zachorowania na choroby szczególnie niebezpieczne i wysoce zakaźne (cholera, dżuma, ospa prawdziwa, gorączki krwotoczne) oraz zdarzenia stanowiące zagrożenie dla zdrowia publicznego.

Na terenie powiatu sępoleńskiego nie odnotowano w roku 2024 wystąpienia chorób szczególnie niebezpiecznych i wysoce zakaźnych a także zdarzeń stanowiących zagrożenie dla zdrowia publicznego, tak jak i w ubiegłym roku; pomimo napływających do Polski zagrożeń epidemiologicznych związanych z migracją uchodźców z Ukrainy w związku z trwającym konfliktem zbrojnym na Ukrainie.

COVID-19

W 2024 roku zarejestrowano 276 zakażeń (wsp. zap. 713,14/100tys.) wywołanych wirusem SARS-CoV-2 (COVID-19), w tym 33 hospitalizacje (wsp. zap. 85,27/100tys.). Dwie osoby zmarły (wsp. zap. 5,16/100tys.).

W 2023 roku zakażonych wirusem SARS-CoV-2 (COVID-19) zostało 285 osób (wsp. zap. 729,31/100tys.), w tym poddanych hospitalizacji zostało 52 osoby (wsp. zap. 133,07/100tys.), nikt z osób zakażonych nie zmarł z przyczyn zachorowania na COVID-19.

W 2022 roku w czasie trwającej epidemii Koronowirusa, 2223 osób przebyły zakażenie SARS-CoV-2 (wsp. zap. 5653,76/100tys.), w tym poddanych hospitalizacji zostało 107 osób (wsp. zap. 272,13/100tys.), 13 osób zmarło (wsp. zap. 5,11/100tys.).

Ocena realizacji programu szczepień ochronnych

W 2024r., Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Sępólnie Kraj., sprawował nadzór nad realizacją szczepień na terenie powiatu sępoleńskiego.

Na nadzorowanym terenie funkcjonuje się 12 podmiotów wykonujących działalność leczniczą, które udzielają świadczeń zdrowotnych w zakresie szczepień ochronnych:

- 10 punktów szczepień funkcjonujących w strukturach podmiotów wykonujących działalność leczniczą w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej, realizujących obowiązkowe szczepienia ochronne dzieci i młodzieży oraz szczepienia zalecane,
- 1 Oddział noworodkowy realizujący obowiązkowe szczepienia ochronne noworodków (z dniem 01.11.2024r., zawieszono funkcjonowanie oddziału),
- 1 Izba Przyjęć/Nocna i Świąteczna Opieka Lekarska i Pielęgniarska realizująca szczepienia ochronne osób narażonych w szczególny sposób na zakażenie (szczepienia p/ko tężcowi).

W roku 2024 przeprowadzono kontrolę we wszystkich podmiotach leczniczych w których udzielane są świadczenia zdrowotne w zakresie szczepień ochronnych. Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie realizacji szczepień ochronnych oraz stanu sanitarno-higienicznego

Ocenę realizacji Programu Szczepień Ochronnych w roku 2024 przeprowadzono w oparciu o dane zawarte w Rocznych Sprawozdaniach ze Szczepień Ochronnych MZ-54 sporządzonych przez podmioty wykonujące działalność leczniczą w zakresie szczepień ochronnych.

Porównanie stanu realizacji obowiązkowych szczepień ochronnych dzieci i młodzieży w 2024r., w stosunku do roku 2023 przedstawia poniższa tabela.

Analiza Porównawcza Szczepień w latach 2023/2024		
	2023r.	2024r.
Szczepienie p/ko gruźlicy		
Szczepienie dzieci w 1 roku życia	99,57%	98,57
Szczepienie p/ko WZW typu B		
Szczepienie podstawowe w 1 roku życia	53,04%	39,05
Szczepienie podstawowe w 2 roku życia	96,91%	97,95
Szczepienie p/ko odrze, śwince, różyczce		
Szczepienie podstawowe w 2 roku życia	73,77%	89,75
Szczepienie podstawowe w 3 roku życia	99,40%	96,63
Szczepienie I przypominające w 6 r.ż.	86,61%	91,44
Szczepienie p/ko poliomyelitis		
Szczepienie Pierwotne w 1 roku życia	60,43%	53,81
Szczepienie Podstawowe w 2 roku życia	45,37%	50,41
Szczepienie I przypominające	91,53%	93,92
Szczepienie p/ko błonicy i tężcowi		
Szczepienie Pierwotne w 1 roku życia	60,43%	59,52
Szczepienie Podstawowe w 2 roku życia	45,37%	50,41
Szczepienie I przypominające w 6 roku życia	91,53%	93,92
Szczepienie II przypominające w 14 roku życia	93,55%	91,00
Szczepienie III przypominające w 19 roku życia	95,00%	92,29
Szczepienie p/ko krztuścowi		
Szczepienie Pierwotne w 1 roku życia	60,43%	59,52
Szczepienie Podstawowe w 2 roku życia	45,37%	50,41
Szczepienie I Przypominające w 6 roku życia	91,53%	93,92
Szczepienie II przypominające w 14 roku życia	93,55%	91,00
Szczepienie p/ko Haemophilus influenzae		
Szczepienie Pierwotne w 1 roku życia	60,43%	59,52
Podstawowe w 2 roku życia	45,37%	50,41

Szczepienie p/ko Streptococcus pneumoniae		
Szczepienie Pierwotne w 1 roku życia	72,17%	64,76
Szczepienie Podstawowe w 2 roku życia	76,85%	79,51
Szczepienie p/ko zakażeniom wywołanym przez rotawirusy		
Szczepienie Podstawowe w 1 roku życia	74,78%	76,19
Szczepienie Podstawowe w 2 roku życia	96,91%	97,54

W roku 2024 był kontynuowany powszechny program szczepień przeciw wirusowi brodawczaka ludzkiego (HPV), który jest realizowany w ramach Narodowej Strategii Onkologicznej na lata 2020-2030. Od 1 września 2024 roku szczepienia były dostępne we wszystkich podmiotach leczniczych udzielających świadczenia zdrowotne w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej. W celu zwiększenia dostępności szczepień przeciwko HPV od 1 września 2024r., umożliwiono realizację szczepień p/ko HPV w szkołach.

W związku ze **wzrostem zachorowań na krztusiec**, od 15 października 2024 roku, kobieta w ciąży może bezpłatnie zaszczepić się przeciw krztuścowi w przychodniach podstawowej opieki zdrowotnej (POZ). Głównym celem szczepienia jest ochrona noworodków i niemowląt w pierwszych miesiącach życia przed zachorowaniem i hospitalizacją z powodu krztuśca.

Szczepienie jest zalecane:

- kobietom w ciąży po ukończeniu 27. do 36. tygodnia ciąży – podanie dawki szczepionki bez dodatkowych skierowań i zaświadczeń,
- kobiety w ciąży zagrożonej przedwczesnym porodem, po ukończeniu 20. tygodnia ciąży – podanie dawki szczepionki.

Szczepienia są realizowane w POZ (w ramach złożonej deklaracji do lekarza POZ). Szczepionkę udostępnia POZ. Pacjentka nie potrzebuje recepty na szczepionkę. Szczepionka Tdap powinna być podawana w każdej ciąży.

Na terenie powiatu sępoleńskiego podobnie jak w całym kraju nasiliło się zjawisko uchylania się od obowiązku szczepień ochronnych. Mniejszy odsetek osób zaszczepionych skutkuje pogorszeniem sytuacji epidemiologicznej chorób zakaźnych i staje się obecnie coraz większym wyzwaniem dla zdrowia publicznego.

W roku 2024 w związku z uchylaniem się od obowiązku szczepień ochronnych Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Sępólnie Kraj., kontynuował działania zmierzające do wyegzekwowania obowiązku poddania się obowiązkowym szczepieniom ochronnym. W toku prowadzonych postępowań wydano 27 upomnień oraz 13 tytułów wykonawczych wraz z wnioskami do Wojewody Kujawsko-Pomorskiego o wszczęcie postępowania egzekucyjnego.

W roku 2024 do Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Sępólnie Krajeńskim wpłynęło 6 zgłoszeń niepożądanych odczynów poszczepiennych. Pięć ze zgłoszonych przypadków zostało zakwalifikowanych przez lekarzy jako łagodne, jeden jako poważny. U wszystkich dzieci nastąpił pełny powrót do zdrowia.

Podsumowanie

Na podstawie przeprowadzonej analizy, można uznać że ogólna sytuacja epidemiologiczna i zdrowotna w powiecie sępoleńskim w 2024 roku uległa nieznacznej zmianie. W powiecie sępoleńskim odnotowano zachorowania na krztusiec. Wystąpił duży wzrost zachorowań na grypę, co spowodowało, iż wskaźnik zachorowalności uległ wzrostowi porównując do lat poprzednich.

W 2024 roku łącznie zarejestrowano 1009 przypadków zachorowań, w tym 251 hospitalizacji (stan wg. sprawozdania MZ-56 za 2024 rok), przeprowadzono 543 wywiady epidemiologiczne.

Ponadto, na sytuację epidemiologiczną w naszym powiecie miał wpływ m.in.:

1. Wzrost zachorowań w przedziale chorób zakaźnych:
 - Płonica (szkarlatyna),
 - wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez rotawirusy, norowirusy,
 - wirusowe zapalenia wątroby typu B i wirusowe zapalenia wątroby typu C,
 - grypa i zachorowania grypopochodne.
2. Brak zachorowań w przedziale:
 - potwierdzonych przypadków zachorowań na odrę, błonicę, tężec, poliomyelitis,
 - Świnkę,
 - zachorowań wywołanych przez *Streptococcus pyogenes*.
3. Niższe współczynniki zapadalności dotyczyły głównie zachorowań na ospę wietrzną, COVID-19, zakażenia jelitowe wywołane przez *Clostridium difficile* oraz boreliozę.

4. Z jednostek chorobowych od wielu lat nie występujących na terenie naszego powiatu, zgłoszono:
- 1 przypadek nowo wykrytego zakażenia HIV,
 - 1 przypadek AIDS,
 - 20 przypadków zachorowań na krztusiec.
5. Uchodźcy z UK
- W związku z trwającym konfliktem zbrojnym na Ukrainie od 24 lutego 2022r. pracownicy Inspekcji Sanitarnej prowadzą bieżący nadzór nad sytuacją epidemiologiczną w zakresie chorób zakaźnych wśród osób narodowości ukraińskiej przebywających w naszym powiecie. Ponadto Inspekcja Sanitarna we współpracy z podmiotami leczniczymi prowadzi nadzór nad realizacją szczepień ochronnych wśród tych osób.
6. Za pośrednictwem strony internetowej oraz mediów społecznościowych- Facebook i strony internetowej Powiatowej Stacji Sanitarno Epidemiologicznej w Sępólnie Kraj., na bieżąco umieszczano informacje o aktualnych zagrożeniach związanych z chorobami zakaźnymi.

Stan sanitarny urządzeń do zaopatrywania w wodę, jakość wody przeznaczanej do spożycia.

Powiat sępoleński zamieszkuje 39078 osób, z czego dostęp do wody wodociągowej ma około 95% mieszkańców, czyli 37306 osób. W 2024r. pod nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Sępólnie Kraj. znajdowało się **12 wodociągów oraz 2 ujęcia indywidualne**

2 wodociągi o produkcji wody 1000-10000 m³/d

- ***Wodociąg publiczny w Sępólnie Kraj.*** – zaopatrujący miejscowości: Sępólno Kraj., Dziechowo, Chmielniki, Komierówko, Grochowiec, Niechorz, Piaseczno, Sikorz, Siedlisko, Świdwie, Wysoka Kraj., Zboże, Wiśniewka, Trzciany, Lutówko i Lutówko Młyn, Kawle, Wiśniewa, Radońsk, Iłowo wieś, Iłowo osada, Jazdrowo, Lutowo.
- ***Wodociąg publiczny w Więcborku*** – zaopatrujący miejscowości: Więcbork, Suchorączek, Nowy Dwór, Karolewo, Śmiłowo, Dalkowo, Jastrzębiec, Młynki.

8 wodociągów o produkcji wody 100-1000 m³/d

- ***Wodociąg publiczny w Kamieniu Kraj.*** – zaopatrujący miejscowości: Kamień Kraj., Płocicz, Duża Cerkwica, Mała Cerkwica, Radzim, Dąbrówka, Dąbrowa, Witkowo, Witkowo leśniczówka, Witkowski Młyn.
- ***Wodociąg publiczny w Przepalkowie*** - zaopatrujący miejscowości: Przepalkowo, Szynwałd, Dębiny, Obodowo, Roztoki, Wielowicz, Sośno, Olszewka, Dziedno, Zielonka, Wielowiczek, Borówki.
- ***Wodociąg publiczny w Sitnie*** – zaopatrujący miejscowość Sitno, Mierucin, Tuskowo, Skoraczewo, Jaszkowo, Wąwelno.
- ***Wodociąg publiczny w Orzelku*** - zaopatrujący miejscowości: Orzełek, Zamarte, Obkas, Niwy, Nowa Wieś, Jerzmionki, Osady Jerzmionckie.
- ***Wodociąg publiczny w Wałdowie*** - zaopatrujący miejscowości: Wałdowo, Wałdówko, Wilkowo, Włoscibórz, Teklanowo, Komierowo, Zalesie, Skarpa.
- ***Wodociąg publiczny w Sypniewie*** - zaopatrujący miejscowości: Sypniewo, Dorotowo, Wilcze Jary, Wymysłowo, Adamowo, Adamowo-Leśnictwo, Lubcza, Jeleń, Frydrychowo.
- ***Wodociąg publiczny w Runowie Kraj.*** - zaopatrujący miejscowości: Runowo Krajeńskie, Borzyszkowo, Czarmuń, Czarmuń gajówka, Puszcza, Klarynowo, Górówatki, Katarzynie, Klementowo, Zabartowo, Zgniłka.

- **Wodociąg publiczny w Witunii** - zaopatrujący miejscowości: Witunia, Zakrzewek, Zakrzewska Osada, Chłopigozd-Gajówka, Chłopigozd-Leśnictwo.

2 wodociągi o produkcji wody <100 m³/d

- **Wodociąg publiczny w Pęperzynie** - zaopatrujący miejscowość Pęperzyn.
- **Wodociąg publiczny w Rogalinie** – zaopatrujący miejscowość Rogalin, Toninek, Tonin, Ostrówek, Płosków

2 indywidualne ujęcia wody

- **ZPHU „Almor” (Zakład Produkcji Mączki Rybnej) w Iłowie – o produkcji wody < 50 m³/d** (woda wykorzystywana tylko do celów produkcyjnych)
- **Ujęcie awaryjne Szpitala Powiatowego w Więcborku** (woda wykorzystywana tylko w przypadku braku dostaw z sieci wodociągowej)

Badania jakości wody

W ramach monitoringu jakości wody prowadzonego przez Inspekcję Sanitarną w całym 2024r. pobrano łącznie 29 próbek wody z urządzeń wodociągowych (16 próbek wody z zakresu parametrów z grupy A i 11 próbki z zakresu parametrów grupy A i B obowiązującego rozporządzenia oraz 2 próbka w ramach nadzoru sanitarnego).

W 5, ze wszystkich pobranych przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Sępólnie Kraj. próbkach wody, stwierdzono przekroczenia parametrów (1 dotyczyła obecności pojedynczych bakterii grupy coli, 3 przekroczenia dotyczyły ołowiu w wodzie przed spuszczeniem i w jednym przypadku także po spuszczeniu, 1 przekroczenie dotyczyło twardości wody).

Dodatkowo administratorzy urządzeń wodociągowych zobowiązani byli do prowadzenia kontroli wewnętrznej jakości wody, w ramach której pobrano 81 próbek wody (51 próbek wody z zakresu parametrów z grupy A i 12 próbki z zakresu parametrów grupy A i B obowiązującego rozporządzenia oraz 18 próbek w ramach kontroli wewnętrznej po stwierdzonych przekroczeniach).

W 9 próbkach wody stwierdzono przekroczenia parametrów (7 z tych przekroczeń dotyczyło prób pobranych z wodociągu publicznego w Rogalinie i po 1 przekroczeniu zawartości manganu jakie stwierdzono w wodociągu publicznym w Runowie i Sypniewie). W wodociągu publicznym w Rogalinie ze względu na prowadzone prace remontowo-modernizacyjne w stacji uzdatniania wody występował problem z utrzymaniem prawidłowej jakości wody, głównie z utrzymaniem właściwego stężenia żelaza i manganu oraz związanej z tymi parametrami mętności. Ze względu na stale pogarszającą się jakość fizykochemiczną wody administrator wodociągu zdecydował o zamknięciu od 02.09.2025r. SUW i podłączeniu odbiorców do stacji uzdatniania wody w Przepalkowie. Dnia 31.12.2024r. po przedstawieniu prawidłowych wyników badań wody wodociąg publiczny w Rogalinie ponownie został uruchomiony.

W ciągu całego roku stwierdzono tylko jedno chwilowe przekroczenie mikrobiologiczne, pobór kontrolny nie wykazał przekroczeń.

Niewłaściwą barwę stwierdzano w wodzie pochodzącej z wodociągu publicznego w Przepalkowie. Parametr ten w tym wodociągu przeważnie przekracza pożądaną wartość, jest typową cechą wody niezwiązaną z zawartością parametrów odpowiedzialnych za występowanie barwy (stężenie żelaza i manganu przeważnie poniżej metody oznaczania), w związku z tym Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Sępólnie Kraj. nie bierze tego parametru pod uwagę przy stwierdzaniu przydatności wody do spożycia przez ludzi.

W pozostałych wodociągach powiatu sępoleńskiego nie stwierdzano żadnych przekroczeń parametrów fizykochemicznych i mikrobiologicznych.

Z 12 skontrolowanych wodociągów, wodę odpowiedniej jakości, spełniającą wymagania mikrobiologiczne i fizykochemiczne określone w rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia, produkowało 12 obiektów wodnych co stanowi 100% urządzeń wodnych (stan na dzień 31.12.2024r.).

Z odpowiedniej jakości wody korzystało 100 % mieszkańców powiatu sępoleńskiego zaopatrywanych w wodę wodociągową (stan na dzień 31.12.2024r.).

Ogółem, w 2024r. wydano 16 decyzji na obiekty wodne, w tym:

- 2 decyzję stwierdzającą warunkową przydatności wody do spożycia,
- 8 decyzje płatnościowych,
- 3 decyzje umarzające
- 1 decyzja merytoryczna nakazująca usunięcie nieprawidłowości stwierdzonych podczas kontroli SUW
- 1 decyzja zmieniająca
- 1 decyzja związana z wydaniem oceny higienicznej

Kolejnym z głównych kierunków działań Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Sępólnie Kraj. jest dbanie o wzrost bezpieczeństwa epidemicznego poprzez nadzór sanitarny nad obiektami użyteczności publicznej, uwzględniając potrzeby i warunki lokalne oraz stan sanitarny obiektów i środowiska. Obiekty użyteczności publicznej stanowią różnorodną grupę. Nadzór Sekcji Higieny Środowiska sprawowany jest między innymi w obiektach hotelarskich, zakładach fryzjerskich, kosmetycznych, tatuażu, odnowy biologicznej, w obiektach turystycznych, rekreacyjnych, sportowych, kulturalnych, domach pomocy społecznej, zakładach pogrzebowych, cmentarzach, aptekach, stacjach paliw, składowiskach odpadów, targowiskach, parkingach, ustępach.

W 2024r. Sekcja Higieny Środowiska Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Sępólnie Kraj. objęła nadzorem **379 obiektów użyteczności publicznej oraz 3 kąpieliska.**

W minionym roku pod nadzór Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Sępólnie Kraj. trafiło **19 nowych obiektów.** Z ewidencji obiektów wykreślono z kolei **8 obiektów.**

W 2024r. przeprowadzono kontrole sanitarne w **147 obiektach i 3 kąpieliskach.**

Wśród wszystkich obiektów użyteczności publicznej nie odnotowano obiektów w bardzo złym stanie sanitarno – technicznym, a stwierdzone nieprawidłowości usuwane są w krótkich terminach.

Wydano 8 decyzji merytorycznych (w tym 2 decyzje umarzające) i 8 decyzji płatniczych, a także 16 decyzji zezwalających na ekshumację i 1 decyzję zezwalającą na wywóz zwłok za granicę. Wydano 1 upomnienie (na salon kosmetyczny).

Negatywnie nie oceniono żadnego obiektu. Do końca 2024r. odnotowano poprawę stanu sanitarnego wszystkich kwestionowanych obiektów użyteczności publicznej.

Dodatkowo w minionym roku przeprowadzono **8 kontroli sprawdzających** wykonanie nałożonych decyzjami obowiązków oraz rozpatrzono **5 wniosków dotyczących interwencji sanitarnych.**

W 2024r. nieprawidłowości sanitarno higieniczne stwierdzone zostały w przypadku 8 obiektów:

- 1 ośrodek wypoczynkowy
- 1 gospodarstwo agroturystyczne
- 1 boisko sportowe
- 1 wiejski dom kultury
- 2 zakłady fryzjerskie
- 1 salon kosmetyczny
- 1 zakład, w którym są świadczone łącznie więcej niż jedna z usług fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej, tatuażu

Nieprawidłowości dotyczyły: niewłaściwego opracowania lub braku procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami i chorobami zakaźnymi; braku orzeczeń lekarskich do celów sanitarno – epidemiologicznych; niewłaściwej procedury sterylizacji narzędzi; braku kontroli skuteczności procesów sterylizacji; braku zapisów dokumentujących przeprowadzanie procesów sterylizacji; nieprawidłowej procedury postępowania z odpadami niebezpiecznymi; niewłaściwego lub braku oznakowania środków do dezynfekcji narzędzi i powierzchni; nieaktualnych terminów przydatności do użycia na środkach do dezynfekcji; niewłaściwego stanu sanitarno – higienicznego i technicznego ścian, sufitów, posadzek, kaloryferów i drzwi w pomieszczeniach toalet, szatni i pomieszczeniach kuchennych; niewłaściwego stanu sanitarno – higienicznego armatury łazienkowej, brodzików i kabiny prysznicowej w łazienkach; niewłaściwego stanu sanitarno – higienicznego szafek w szatniach; braku aktualnych badań stwierdzających prawidłową jakość wody do spożycia (z indywidualnego ujęcia).

We wszystkich przypadkach wszczęto postępowania administracyjne i wydano decyzje nakazujące usunięcie nieprawidłowości. Wszystkie uchybienia w krótkim czasie zostały usunięte.

W ewidencji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Sępólnie Kraj. na dzień 31.12.2024r. znajdowały się funkcjonujące: **1 basen kąpielowy kryty zlokalizowany w „Siedlisku Żurawie” w Jerzmionkach (wcześniej Ośrodek Terapii Uzależnień „Borowik”), jacuzzi w Centrum Sportu i Rekreacji w Sępólnie Kraj., a także jacuzzi w Pałacu Komierowo.**

W minionym roku działalność zawiesiła pływalnia przy Zespole Pałacowo – Parkowym w Runowie Kraj.

W 2024r. przeprowadzono kontrole sanitarne 2 obiektów z tej grupy, nie stwierdzając nieprawidłowości sanitarno – higienicznych podczas kontroli.

Nie przeprowadzono kontroli obiektu w Jerzmionkach ze względu na czasowe zamknięcie pływalni w związku ze zmianą właściciela i specyfiki działalności.

Pływalnia w Jerzmionkach funkcjonowała od stycznia do kwietnia w ramach działalności Ośrodka Terapii Uzależnień „Borowik”.

Po zmianie właściciela – od lipca – funkcjonuje w ramach Siedliska „Żurawie”.

Zarządzający basenami przeprowadzają regularne badania jakości wody na pływalniach, zgodnie z ustalonym harmonogramem. Prowadzą również bieżącą obserwację jakości wody a także systematyczny i udokumentowany nadzór pracy urządzeń oraz rejestrowanie wyników pomiaru jakości wody na pływalni. Zarządzający pływalniami informują w komunikatach o bieżącej ocenie jakości wody.

Przeprowadzane badania jakości wody basenowej wykazują przypadki wzrostu chloru związanego oraz wolnego, a także sporadyczne przekroczenia utlenialności i mętności. Działania naprawcze podejmowane są na bieżąco.

W ciągu całego roku stwierdzono kilkakrotnie zanieczyszczenia mikrobiologiczne na pływalniach:

- W jacuzzi zlokalizowanym w Pałacu Komierowo w ciągu całego roku stwierdzono siedmiokrotnie obecność bakterii *Pseudomonas aeruginosa* (w ilości: 76 jtk/100 ml, 5 jtk/100 ml, 22 jtk/100 ml, 46 jtk/100 ml, 12 jtk/100 ml, 15 jtk/100 ml oraz 2 jtk / 100 ml) oraz trzykrotne skażenie bakteriami *Legionella* sp (w ilości: 140 jtk/100 ml, 770 jtk/100 ml oraz 46 jtk / 100 ml).

Jacuzzi za każdym razem było wyłączane z użytkowania i podejmowane były czynności naprawcze zmierzające do usunięcia zanieczyszczenia. Po wykonaniu kontrolnych badań wody otrzymywano prawidłowe wyniki parametrów mikrobiologicznych.

- W jacuzzi zlokalizowanym w Centrum Sportu i Rekreacji w Sępólnie Kraj. w ciągu całego roku stwierdzono dwukrotnie obecność bakterii *Pseudomonas aeruginosa* (w ilości: 2 jtk/100 ml oraz 1 jtk/100 ml) i jednorazowo przekroczenie ogólnej liczby mikroorganizmów w $36\pm 2^{\circ}\text{C}$ po 48h w ilości > 300 jtk/1 ml.

Jacuzzi za każdym razem było wyłączane z użytkowania i podejmowane były czynności naprawcze zmierzające do usunięcia zanieczyszczenia. Po wykonaniu kontrolnych badań wody otrzymywano prawidłowe wyniki parametrów mikrobiologicznych.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Sępólnie Kraj. **wydał 3 zbiorcze roczne oceny jakości wody dla pływalni za 2024r.**

Jakość wody w przypadku 2 pływalni odpowiadała wymaganiom, natomiast w przypadku jednej (jacuzzi w Pałacu Komierowo) - odpowiadała wymaganiom z nieprawidłowościami ze względu na powtarzające się przekroczenia parametrów mikrobiologicznych (kilkukrotne skażenia bakteriami *Pseudomonas aeruginosa* i *Legionella* sp.).

Na terenie powiatu sępoleńskiego w 2024r. udostępniono **3 kąpieliska:**

- **„Plaża Miejska w Więcborku”** - organizator kąpieliska: Urząd Miejski w Więcborku;
- **„Plaża Miejska w Sępólnie Kraj.”** - organizator kąpieliska: Centrum Sportu i Rekreacji w Sępólnie Kraj.;
- **„Kąpielisko nad Jeziorem Mochel” w Kamieniu Kraj.** – organizator kąpieliska: Urząd Miejski w Kamieniu Kraj.

„Kąpielisko nad Jeziorem Mochel” w Kamieniu Kraj., podobnie jak w poprzednim sezonie, zostało udostępnione tylko w weekendy.

W ubiegłym roku nie utworzono żadnego miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpieli.

Sezon kąpieliskowy rozpoczął się 15 czerwca 2024r. – na kąpielisku w Sępólnie Kraj., natomiast 22 czerwca 2024r. na kąpielisku w Więcborku oraz na kąpielisku w Kamieniu Kraj. (funkcjonujące wyłącznie w soboty i niedziele). Na kąpieliskach powiatu sępoleńskiego sezon trwał do 31 sierpnia 2024r.

W trakcie sezonu letniego 2024r. skontrolowano wszystkie kąpieliska pod względem przygotowania do sezonu kąpielowego oraz w trakcie jego trwania. Na kąpieliskach przeprowadzono łącznie **6 kontroli sanitarnych**, które nie wykazały żadnych

nieprawidłowości oraz wydano **12 ocen jakości wody** stwierdzających jej przydatność do kąpieli, a także **3 sezonowe oceny jakości wody na kąpieliskach**.

W sezonie kąpielowym 2024r. nie odnotowano zakwitu sinic na żadnym z kąpielisk.

Stan sanitarny placówek ochrony zdrowia.

W 2024r. ewidencja Państwowej Powiatowej Inspekcji Sanitarnej w Sępólnie Kraj. obejmowała 51 placówek ochrony zdrowia: 23 podmioty lecznicze (1 wykonujące stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne) oraz 28 praktyk zawodowych wykonujących działalność leczniczą.

Ogółem, w minionym roku skontrolowano 43 obiekty. W trakcie kontroli stwierdzono nieprawidłowości w 2 obiektach:

- Szpital Powiatowy w Więcborku - w pracowni badań endoskopowych brak pomieszczenia higieniczno-sanitarnego wyposażonego dodatkowo w bidet lub wydzielonego pokoju przygotowań pacjenta, z bezpośrednim dostępem do pokoju badań, z pomieszczeniem higieniczno-sanitarnym. Termin usunięcia nieprawidłowości wyznaczono na 30.06.2025r.

- Centrum Medyczne „Spamed” w Sępólnie Kraj. - brak odpowiedniego oznakowania na pojemnikach, w których zbierane są odpady medyczne o ostrych końcach i krawędziach w gabinecie diagnostyczno-zabiegowym przy Poradni Chirurgii Urazowo-Ortopedycznej oraz w gabinecie Poradni Otolaryngologicznej oraz przeterminowane zestawy z narzędziami w gabinecie Poradni Otolaryngologicznej. Stwierdzone nieprawidłowości usunięte zostały podczas kontroli.

Negatywnie pod względem stanu sanitarno – higienicznego nie oceniono w 2024r. żadnego obiektu.

We wszystkich placówkach opracowano procedury postępowania z odpadami, bielizną czystą i brudną, procedury dezynfekcji i sterylizacji sprzętu, dezynfekcji powierzchni i rąk.

Dezynfekcja i sterylizacja narzędzi przeprowadzana jest w gabinetach zabiegowych i stomatologicznych. Sterylizacja narzędzi przeprowadzana jest wyłącznie w autoklawach.

W przychodniach oraz w pozostałych gabinetach, w których udzielane są świadczenia zdrowotne stosuje się narzędzia jednorazowego użytku.

Zaopatrzenie placówek w środki czystości, środki do dezynfekcji, materiały opatrunkowe i bieliznę oceniono jako wystarczające.

Większość obiektów leczenia otwartego stosuje głównie bieliznę jednorazowego użytku. Niektóre z nich przekazują odzież ochronną i sporadycznie prześcieradła do Szpitala Powiatowego NZOZ „Novum – Med.” Sp. z o.o. w Więcborku, który kieruje je następnie do firmy „Cito – Net” w Bydgoszczy.

Wszystkie placówki mają też uregulowane formalności w zakresie wytwarzania i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych. Wszystkie posiadają podpisane umowy na odbiór odpadów medycznych. Szpital Powiatowy w Więcborku oraz większość obiektów posiadają umowę z firmą FUH EKO-UTIL Monika Puc, ul. Paderewskiego 20a, 87-300 Brodnica, pozostałe obiekty służby zdrowia z firmą „EMKA” Handel – Usługi Krzysztof Rdest, ul. Grota Roweckiego 6, 96-300 Żyrardów, REMONDIS MEDISON Sp. z o.o. z Dąbrowy Górniczej, Oddział Bydgoszcz ul. Wojska Polskiego 65 lub innymi mniejszymi odbiorcami odpadów medycznych.

WARUNKI SANITARNO – HIGIENICZNE ŚRODOWISKA PRACY

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny oraz jego upoważnieni pracownicy realizują zadania z zakresu nadzoru sanitarnego, których celem jest zapobieganie chorobom zawodowym oraz innym schorzeniom wynikającym z warunków pracy. W ramach swoich kompetencji prowadzą bieżący nadzór nad zakładami pracy oraz kontrolują przestrzeganie przepisów dotyczących higieny i ochrony zdrowia pracowników.

Ponadto do obowiązków Inspektora należy kontrola wprowadzania do obrotu substancji chemicznych i ich mieszanin, w tym prekursorów narkotyków kategorii 2 i 3, produktów biobójczych, kosmetyków, detergentów oraz środków zastępczych.

W ramach nadzoru nad warunkami pracy Inspektor Sanitarny dokonuje oceny:

- Zapewnienia profilaktycznej opieki lekarskiej pracownikom, w tym aktualności badań, ich zgodności z wymaganiami oraz braku przeciwwskazań zdrowotnych do wykonywania określonej pracy.
- Poziomu narażenia zawodowego, poprzez przeprowadzanie badań i pomiarów czynników szkodliwych w środowisku pracy. W przypadku stwierdzenia przekroczenia dopuszczalnych norm pracodawca zobowiązany jest do wdrożenia działań naprawczych mających na celu ograniczenie zagrożenia dla zdrowia pracowników.
- Warunków higienicznych i bezpieczeństwa pracy, ze szczególnym uwzględnieniem obecności czynników szkodliwych dla zdrowia, w tym substancji chemicznych, fizycznych i biologicznych o działaniu rakotwórczym i mutagennym.

Czynniki szkodliwe w środowisku pracy klasyfikuje się w dwóch kategoriach:

1. Czynniki o ustalonych normatywach higienicznych, obejmujące m.in. hałas, pyły, drgania mechaniczne, niektóre substancje chemiczne oraz czynniki rakotwórcze i mutagenne.
2. Czynniki, dla których normatywy higieniczne nie zostały określone lub ich wyznaczenie jest niemożliwe, do których zalicza się m.in. szkodliwe czynniki biologiczne, substancje drażniące i alergizujące, obciążenia układu ruchu oraz nadmierny wysiłek głosowy.

Dodatkowo Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny posiada uprawnienia do wydawania decyzji w sprawie uznania danego schorzenia za chorobę zawodową. W ramach tego procesu dokonuje analizy związku przyczynowego pomiędzy warunkami pracy a rozpoznanym problemem zdrowotnym. W 2024 roku wydano jedną decyzję stwierdzającą chorobę zawodową – przewlekłe choroby narządu głosu, wynikające z nadmiernego wysiłku głosowego trwającego co najmniej 15 lat, objawiające się wtórnymi zmianami przerostowymi fałdów głosowych.

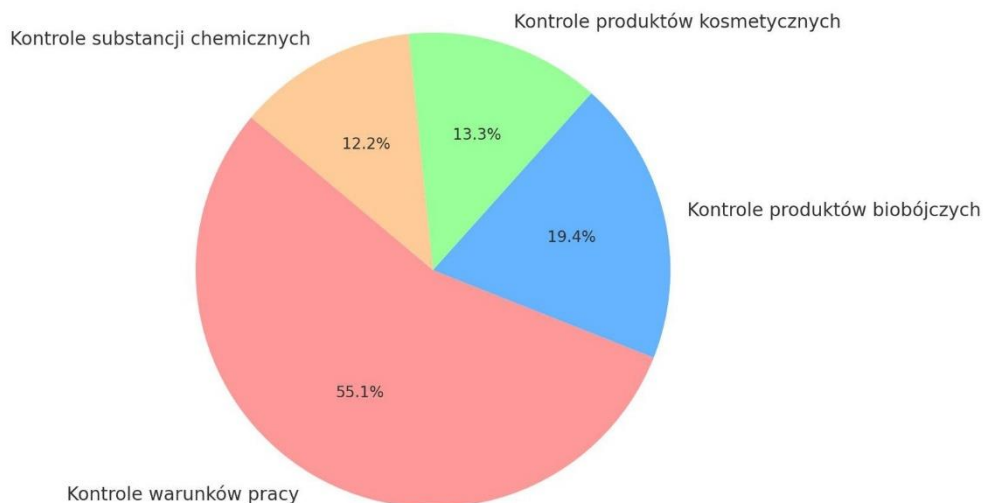
Kontrola warunków pracy

Na koniec 2024 roku w ewidencji Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Sępólnie Krajeńskim (w sekcji nadzoru nad chemikaliami i środowiskiem pracy) znajdowało się 187 zakładów pracy, zatrudniających łącznie 5647 pracowników. Najliczniejszą grupę stanowili pracownicy zatrudnieni w sektorach:

- PKD 31 – Produkcja mebli: 2 135 zatrudnionych,
- PKD 86 – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna: 643 zatrudnionych,
- PKD 25 – Produkcja metalowych wyrobów gotowych (z wyłączeniem maszyn i urządzeń): 459 zatrudnionych.

Pracownicy Sekcji Nadzoru nad Chemikaliami i Środowiskiem Pracy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Sępólnie Krajeńskim w 2024 roku przeprowadzili łącznie 98 kontroli, w tym 54 kontrole w zakładach pracy co stanowiło 55,1% wszystkich wykonanych kontroli.

Procentowe zestawienie przeprowadzonych kontroli w 2024r.

W 15 zakładach pracy, w których przeprowadzono kontrole warunków pracy, stwierdzono łącznie 28 nieprawidłowości, w tym:

- Nieprawidłowy stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń higieniczno-sanitarnych (w tym wentylacja) – 6 nieprawidłowości,
- Brak badań i pomiarów środowiska pracy (czynniki szkodliwe) – 9 nieprawidłowości,
- Nieprawidłowości w zakresie czynników biologicznych w środowisku pracy – 3 przypadki,
- Brak oceny ryzyka zawodowego – 1 nieprawidłowość,
- Nieprzeprowadzenie kart badań i pomiarów czynników szkodliwych – 1 przypadek,
- Nieprzeprowadzenie rejestru czynników szkodliwych – 2 przypadki,
- Brak apteczki pierwszej pomocy – 1 przypadek.

Główne przyczyny stwierdzonych uchybień w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy to:

- Wysokie koszty przeprowadzania badań i pomiarów czynników szkodliwych, co stanowi najczęściej występującą nieprawidłowość,
- Niewłaściwa interpretacja lub brak znajomości przepisów prawnych przez pracodawców lub osoby odpowiedzialne za warunki pracy,
- Brak odpowiednich służb BHP w zakładach pracy.

Nadzór nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami

Istotnym obszarem działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest kontrola przestrzegania przepisów krajowych i unijnych dotyczących wprowadzania do obrotu i stosowania w działalności zawodowej substancji chemicznych i ich mieszanin, w tym produktów biobójczych, prekursorów narkotyków oraz detergentów.

W 2024 roku w powiecie sępoleńskim przeprowadzono:

- 12 kontroli dotyczących substancji chemicznych co stanowiło 12,2% wszystkich kontroli,
- 19 kontroli w zakresie stosowania i udostępniania produktów biobójczych, co stanowiło 19,4% wszystkich kontroli.

Podczas kontroli produktów biobójczych stwierdzono 19 nieprawidłowości, głównie były to nieprawidłowości dotyczące wprowadzania produktów biobójczych po terminie ich przydatności.

Nadzór nad warunkami pracy przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest

Rządowy Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009–2032 określa kluczowe działania oraz środki finansowe potrzebne do jego realizacji. Program obejmuje m.in. szacowanie ilości wyrobów zawierających azbest oraz wskazówki dotyczące ich zabezpieczania lub demontażu. W ramach realizacji programu Państwowa Inspekcja Sanitarna sprawuje nadzór nad przestrzeganiem zasad bezpieczeństwa i higieny pracy podczas usuwania lub zabezpieczania wyrobów zawierających azbest.

W 2024 roku do Inspekcji Sanitarnej w Sępólnie Krajeńskim wpłynęło 9 zgłoszeń dotyczących prac związanych z azbestem.

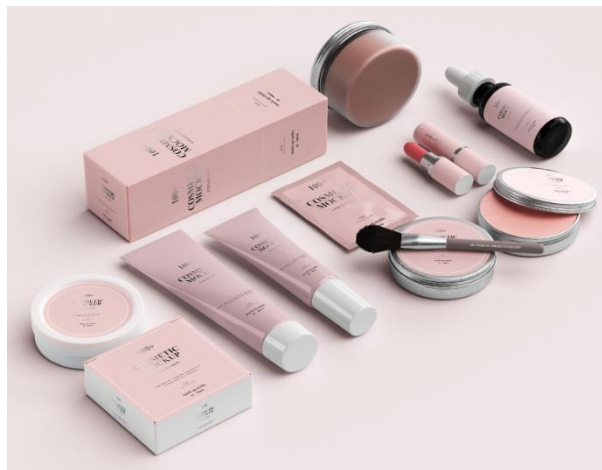
Nadzór nad produktami kosmetycznymi

Na koniec 2024 roku Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Sępólnie Krajeńskim ujmowała w ewidencji 26 obiektów związanych z wprowadzaniem do obrotu i kontrolą produktów kosmetycznych.

W 2024 roku przeprowadzono 13 kontroli były to kontrole min.:

- Kontrole interwencyjne,
- Kontrole w zakresie wprowadzania do obrotu produktów zawierających substancje zabronione (np. lilial, pirytionian cynku),
- Kontrole w zakresie właściwego oznakowania produktów kosmetycznych.

Podczas przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

Analiza warunków pracy i wyników kontroli w 2024 roku

Kontrole przeprowadzone w 2024 roku realizowano zgodnie z przyjętym planem, a także na podstawie zgłoszonych interwencji oraz informacji przekazanych przez inne organy.

Stan sanitarno-higieniczny w zakładach pracy oceniono jako dobry, przy czym w nielicznych przypadkach konieczna była poprawa warunków w pomieszczeniach pracy oraz pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych, co znalazło odzwierciedlenie w wydanych decyzjach administracyjnych.

Pracodawcy podejmują działania zmierzające do:

- Poprawy warunków pracy i modernizacji pomieszczeń produkcyjnych,
- Zapewnienia lepszych warunków sanitarnych,
- Stosowania substancji i mieszanin bezpiecznych dla pracowników oraz środowiska.

Najczęstsze uchybienia wykazane podczas kontroli dotyczyły:

- Braku badań i pomiarów czynników szkodliwych na stanowiskach pracy (9 decyzji nakazujących ich wykonanie),
- Braku rejestru i kart badań pomiarowych czynników szkodliwych.

Monitorowanie poziomu stężenia i natężenia czynników szkodliwych w środowisku pracy jest kluczowe, gdyż ich przekroczenie może prowadzić do rozwoju chorób zawodowych.

We wszystkich skontrolowanych zakładach pracy obowiązuje całkowity zakaz palenia. W miejscach widocznych umieszczono oznakowanie informujące o zakazie palenia wyrobów tytoniowych oraz e-papierosów.

W 2024 roku nadzorem objęto 52 placówek stałych oraz 37 placówek wypoczynku zimowego i letniego. Skontrolowano 48 szkół i innych placówek oświatowo -wychowawczych oraz wszystkie placówki wypoczynku dzieci i młodzieży. Nadzór nad placówkami miał na celu wyeliminować negatywny wpływ środowiska na placówkę nauczania, wychowania i opieki, ocenić aktualny stan sanitarny i higieniczny oraz sprawdzić przestrzeganie higieny procesu nauczania a także warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach czy warunków do utrzymania higieny osobistej

W ubiegłym roku kontrole kompleksowe odbyły się zgodnie z planem pracy natomiast kontrole tematyczne przeprowadzano w związku z realizacją zadań bieżących np. wypoczynek, przygotowanie szkół do nowego roku szkolnego, badania w środowisku szkolnym.

Wykonano łącznie 118 kontroli:

- 48 kontroli kompleksowych;
- 37 kontroli wypoczynku dzieci i młodzieży;
- 33 kontrole tematyczne;

Jednym z elementów kontroli jest wykonanie badań środowiska pracy ucznia. Na badanie składa się kilka oznaczeń i w przypadku planu lekcji są to: równomierne obciążenie uczniów zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia oraz zróżnicowanie zajęć w każdym dniu; w badaniach mebli szkolnych: wysokość siedziska krzesła, wysokość blatu ławki, wzrost dziecka, a w przypadku obciążenia tornistrami: waga tornistra i waga dziecka.

W 2024 roku wykonano następujące badania:

Tygodniowy rozkład zajęć lekcyjnych:

Przebadano łącznie 177 oddziałów: 104 w szkołach podstawowych (208 oznaczeń), 56 w zespołach szkół (112 oznaczeń), 17 w liceach (34 oznaczenia).

Badanie dotyczyło klas 4-8 szkół podstawowych oraz klas w szkołach średnich - nieprawidłowości nie stwierdzono.

Obciążenie tornistrami:

Badania przeprowadzono w:

- 5 szkołach podstawowych w 24 oddziałach, przebadano 369 uczniów. Przekroczona waga tornistra powyżej 15% masy ciała stwierdzona została w 78 przypadkach co daje 21% badanej populacji.
- 1 zespole szkół w 3 oddziałach, przebadano 54 uczniów. Przekroczona waga tornistra powyżej 15% masy ciała stwierdzona została w 11 przypadkach co daje 20% badanej populacji.

Charakterystyka placówek

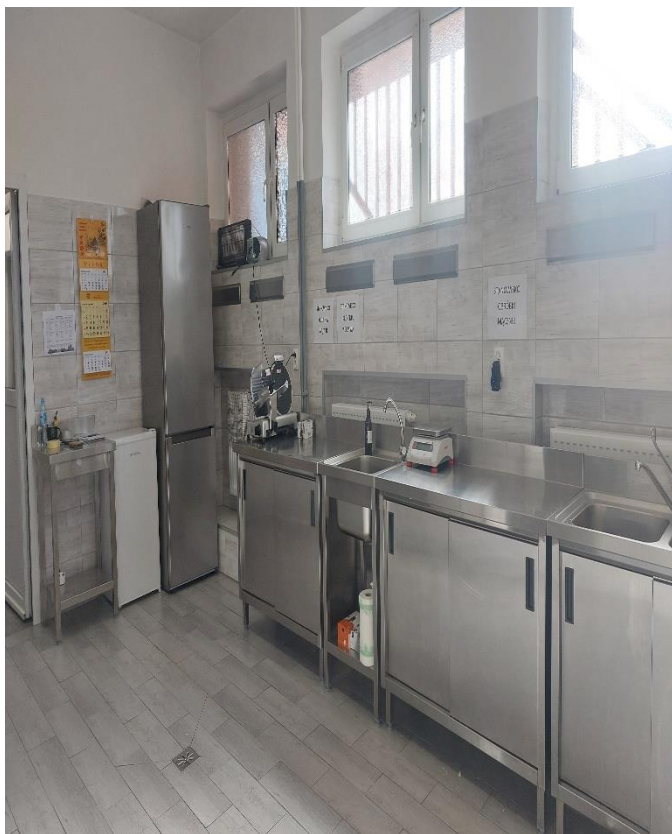
Na nadzorowanym terenie wszystkie placówki oświatowe zaopatrywane są w wodę z wodociągów publicznych. Nigdzie nie występują ustępy zewnętrzne. Obecnie 38 na 48 skontrolowane placówki są podłączone do kanalizacji. Pozostałe posiadają zbiorniki bezodpływowe - szamba. Placówki mają podpisane umowy na odbiór nieczystości płynnych i odpadów komunalnych z zakładami gospodarki komunalnej. Nie odnotowano zaniedbań w zakresie gospodarki odpadami.

W 1 szkole ponadpodstawowej stwierdzono nieprawidłowości w zakresie stanu sanitarnohigienicznego ścian w pomieszczeniach sportowych oraz braku orzeczeń do celów sanitarno – epidemiologicznych pracowników pedagogicznych i obsługi związanych z pracownią gastronomiczną. W związku z tym wydano decyzję administracyjną. Decyzja ta została zrealizowana.

Zmiany w infrastrukturze nadzorowanych placówek odnotowano w:

- 1 szkole podstawowej gdzie uruchomiono blok żywienia,
- 1 liceum i 1 zespole szkół gdzie oddano do użytku kompleks boisk wielofunkcyjnych wspólnych dla obu szkół

Kuchnia w Szkole Podstawowej nr 2 im. Kornela Makuszyńskiego w Więcborku

Nadzór nad substancjami i preparatami chemicznymi w szkołach

Nadzór nad substancjami i preparatami chemicznymi w szkołach jest jednym z elementów nadzoru bieżącego. Obecnie 18 szkół podstawowych, 2 licea i 3 zespoły szkół posiadają substancje chemiczne. Kontrole nie wykazały nieprawidłowości w zakresie przechowywania, oznakowania czy posiadania kart charakterystyki posiadanych substancji. Gabinety bądź sale lekcyjne, w których prowadzone są lekcje chemii wyposażone są w zlewy z bieżącą wodą oraz środki ochrony indywidualnej. W wielu szkołach magazynowane są substancje nie używane podczas zajęć ze względu na utratę daty ważności bądź zakupione wiele lat temu w dużych opakowaniach i dotychczas nie zużyte. Substancje te powinny być zutylizowane, jednakże przeszkodą jest wygospodarowanie środków finansowych na ten cel.

Dożywianie w szkołach

Kolejnym elementem, który podlega kontroli jest prowadzenie dożywiania w szkołach. Wszystkie szkoły podstawowe zapewniają ciepły posiłek. Tylko 4 posiadają w swoim budynku blok żywienia, w tym 2 kuchnie prywatne i 2 prowadzone przez szkołę. W pozostałych szkołach posiłki wydawane są w punktach wydawania posiłków dokąd są dowożone w ramach cateringu. Z posiłków korzysta 1075 uczniów (wszystkich uczniów w szkołach podstawowych 3476), z tego 197 to posiłki są dofinansowywane. Z ciepłego napoju korzysta 1166 uczniów. Szkoły ponadpodstawowe posiadające internaty zapewniają żywienie całodobowe dla swoich mieszkańców. Jedna ze szkół korzysta z cateringu, druga posiada własny blok żywienia. Ponadto, w szkołach podstawowych od wielu lat prowadzony jest program „Szkłanka mleka” i „Owoce i warzywa w szkole”, z którego w ubiegłym roku skorzystało 1882 uczniów.

Wypoczynek

W okresie ferii zimowych i wakacji letnich kontrolowano placówki wypoczynku - łącznie przeprowadzając 37 kontroli. Na wszystkich turnusach wypoczywało 1608 dzieci. W większości wypoczynek miał formę wyjazdową. Grupy sportowe przyjeżdżające na nasz teren korzystają z obiektów sportowych jak i kąpielisk zlokalizowanych w Więcborku i Sępólnie Krajeńskim. Od wielu lat wypoczynek w miejscu zamieszkania w formie półkolonii na sportowo organizuje CSiR w Sępólnie Krajeńskim. Dla kilku grup zorganizowano spotkania edukacyjne wspólnie z pracownikiem Promocji Zdrowia PSSE a wsparcie w tych działaniach zapewnili funkcjonariusze Komendy Powiatowej Policji i strażacy Państwowej Straży Pożarnej w Sępólnie Krajeńskim. W trakcie zajęć prowadzona była edukacja dla uczestników z zakresu bezpieczeństwa w okresie wakacyjnym. W ramach współpracy przeprowadzono również 2 kontrole wspólnie z przedstawicielem Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy. Zarówno ferie jak i wakacje przebiegły bez niepokojących zdarzeń zdrowotnych.

Współpraca

Higiena dzieci i młodzieży to stanowisko, które współpracuje ściśle z stanowiskiem do spraw Profilaktyki Zdrowotnej. Pracownik HD uczestniczył w większości przedsięwzięć oraz akcji informacyjno-edukacyjnych między innymi w:

- "Bezpieczne Ferie" i "Bezpieczne Wakacje" - gdzie oprócz szerokiej współpracy z Policją i Strażą Pożarną podejmowano tematy chorób odkleszczowych, bezpiecznego opalania się i zatruc pokarmowych, środków zastępczych, podczas zajęć edukacyjnych z wypoczywającymi dziećmi i młodzieżą.

- zbierał informacje oraz sporządzał comiesięczne sprawozdania z realizacji ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych w placówkach oświatowo-wychowawczych.

Ponadto przeprowadzono 6 wspólnych kontroli z Sekcją Nadzoru nad bezpieczeństwem Żywności i Żywienia.

- w zakresie nadzoru nad wypoczynkiem –,

- w zakresie nadzoru nad dożywianiem w szkołach - przekazywanie spostrzeżeń, uwag z kontroli dotyczących dostawców posiłków do szkół oraz przestrzegania zapisów rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach.

Sekcją Nadzoru Przeciwpidemicznego - podejmowanie wspólnych działań w zakresie profilaktyki chorób i ognisk epidemicznych.

Sekcją Higieny Środowiska w zakresie dbałości o prawidłowy stan sanitarny kąpielisk, placów zabaw, stadionów, miejsc wypoczynku, jakości wody zimnej i ciepłej dostarczanej do placówek oświatowych.

Do zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej z zakresu zdrowia publicznego należy eliminowanie nieprawidłowości natury sanitarnej począwszy od etapu planowania, projektowania, poprzez realizację i dopuszczanie do użytkowania obiektów budowlanych.

W 2024r. w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego wydano:

285 stanowisk w tym 19 decyzji płatniczych.

Wydano poniższe stanowiska dotyczące:

1. Strategicznej oceny oddziaływania na środowisko zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2024r., poz. 1112):
 - **1 opinię** dotyczącą odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko,
 - **6 opinii** dotyczących uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko,
 - **3 opinie** dotyczące zaopiniowania projektu dokumentu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko – w tym 2 opinie z uwagami:
 - w treści opiniowanych dokumentów zawrzeć informację o rodzaju usług jaki może być dopuszczony dla planowanej zabudowy usługowej, o symbolu – MN/U,
 - w treści opiniowanych dokumentów zawrzeć informację o rodzaju usług jaki może być dopuszczony dla planowanej zabudowy usługowej, o symbolu – P/U,
 - w treści opiniowanych dokumentów zawrzeć informację o rodzaj produkcji jaki może być dopuszczony dla terenów obiektów produkcyjnych, oznaczonej symbolami – P/U,
 - ujednolicić zapisy ujęte w „Prognozie oddziaływania na środowisko...” z zapisami w projekcie „Uchwały Rady Miejskiej w Sępólnie Krajeńskim...” w zakresie zasad ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu.
2. Oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko (niezbędne w celu wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięć) na podstawie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2024r., poz. 1112):
 - **33 opinie** co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, w tym 7 opinii – dotyczących zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko,
 - **8 opinii** w sprawie uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

3. Uzgodnienia dokumentacji projektowej pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych na podstawie art. 3 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 14 marca 1985r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (t.j. Dz. U. z 2024r., poz. 416):

- **8 uzgodnień** w tym 1 z zastrzeżeniami.

Przedsięwzięciami, dla których zostały uzgodnione projekty budowlane były poniższe inwestycje:

- zmiana sposobu użytkowania budynku garażowego na usługowy wraz z jego przebudową, rozbudową i nadbudową (usługi kosmetyczne) – uzgodnienie z zastrzeżeniami dotyczyło: zaprojektowania standardowych drzwi do gabinetu kosmetycznego oraz pomieszczenia socjalnego, zaprojektowania nawiewników okiennych na rzucie przyziemia w projekcie architektoniczno-budowlanym (określić specyfikację nawiewników), zaprojektowania właściwej wentylacji w wydzielonym pomieszczeniu do sterylizacji/dezynfekcji gabinetowej,
- budowa budynku ośrodka zdrowia,
- rozbudowa i przebudowa budynku żłobka,
- budowa centrum opiekuńczo-mieszkalnego,
- budowa budynku ośrodka zdrowia projekt techniczny,
- rozbudowa sieci wodociągowej,
- rozbudowa i przebudowa istniejącego budynku przedszkola gminnego wraz z przebudową zewnętrznej instalacji elektroenergetycznej, a także przebudową i rozbudową wewnętrznej kanalizacji sanitarnej, wodociągowej, elektroenergetycznej, teletechnicznej oraz wentylacji mechanicznej wraz z rozbiórką istniejącego budynku gospodarczego oraz wykonania utwardzeń,
- przebudowa drogi gminnej wraz z budową systemu kanalizacji deszczowej.

Podczas czynności uzgodnieniowych prowadzone są działania profilaktyczne wz. bakterii Legionella w odniesieniu do: wewnętrznego systemu wodociągowego oraz systemów wentylacyjno-klimatyzacyjnych.

4. Dopuszczenia do użytkowania budynków zg. z art. 56 ustawy z dnia 7 lipca 1994r. Prawo Budowlane (t. j. Dz. U. z 2024r., poz. 725 z późn. zm.):

- dokonano ogółem **12 kontroli** obiektów budowlanych. Wydano **12 stanowisk w formie opinii sanitarnych** dotyczących dopuszczenia do użytkowania obiektów budowlanych w tym **8 stanowisk z uwagami**.

Uwagi zawarte w opiniach sanitarnych dotyczyły:

- braku badania jakości wody potwierdzającej prawidłową jakość mikrobiologiczną wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi,
- nieprawidłowego stanu sanitarno-higieniczny ścian: w korytarzu, pomieszczeniu socjalnym, szatni kobiet oraz szatni mężczyzn (ściany brudne, z odpryskami),
- braku pokrycia ścian do wysokości co najmniej 2,00 m materiałem nienasiąkliwym i odpornym na działanie wilgoci w pomieszczeniu socjalnym (jadalnia), szatni damskiej, szatni męskiej,
- braku nawiewników okiennych w holu głównym,

- braku zabezpieczenia antyskażeniowego typu HA w toalecie damskiej, męskiej i dla osób niepełnosprawnych na parterze budynku oraz w toalecie WC męskiej obok pomieszczenia biblioteki,
- braku nawiewu powietrza w sali konferencyjnej i w pokoju rekreacyjnym na poddaszu,
- braku wentylacji grawitacyjnej w pomieszczeniach biurowych i na poddaszu.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wydano 8 opinii z uwagami, z klauzulą, że w/w uwagi należy wykonać przed rozpoczęciem użytkowania obiektów po czym niezwłocznie powiadomić Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Sępólnie Krajeńskim o ich wykonaniu.

Wszystkie uwagi zostały wykonane, Inwestorzy pisemnie powiadomili Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Sępólnie Krajeńskim – załączając stosowne dokumenty dotyczące wykonania w/w uwag.

Ponadto podczas czynności kontrolnych prowadzone są działania profilaktyczne wz. bakterii Legionella w odniesieniu do: wewnętrznego systemu wodociągowego oraz systemów wentylacyjno-klimatyzacyjnych, które są odnotowane w protokołach z kontroli.

5. Inne sprawy dotyczące liczby zajętych stanowisk ogółem 214 – dotyczących wydania:

- **19 decyzji płatniczych,**
- **183 postanowień** odnośnie uzgodnienia projektu decyzji o warunkach zabudowy zgodnie z art. 3 pkt 1a ustawy z dnia 14 marca 1985r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (tekst jednolity Dz. U. z 2024r., poz. 416) **w tym 1 postanowienie negatywne** dla inwestycji polegającej na przebudowie, rozbudowie istniejącego budynku garażowego i zmianie sposobu jego użytkowania na budynek mieszkalny zlokalizowany w odległości mniejszej niż 50 m od granicy czynnego cmentarza – tj. w odległości 36 m.
- **12 pism** dotyczących braku sprzeciwu w związku z przystąpienia do użytkowania obiektów budowlanych dla zadania inwestycyjnego, polegających na braku sprzeciwu co, do zamiaru przystąpienia do użytkowania dla obiektów, które nie podlegały kontroli jak budowa garażu, budynku gospodarczego na maszyny rolnicze, rozbudowie skrzyżowania drogi, budowie budynku mieszkalnego jednorodzinnego, budowie odcinka wodociągu oraz pisma dotyczące przekazania spraw zgodnie z kompetencjami do WSSE w Bydgoszczy (uzgodnienia projektu decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu gminnym dla zmiany zagospodarowania terenu polegającej na budowie stacji bazowej telefonii komórkowej, zaopiniowania projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego).

Podsumowanie

Porównując 2024r. do okresu sprawozdawczego z roku ubiegłego – ilość poszczególnych zadań w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego jest porównywalna, poza wydanymi licznymi stanowiskami w sprawie uzgodnień decyzji o warunkach zabudowy.

W związku ze zmianą przepisów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym – do Inspekcji Sanitarnej stale wpływają licznie wnioski. Należy zaznaczyć, że wydanych stanowisk jest o 152 więcej niż w roku poprzednim.

Ponadto nadal przodują stanowiska w zakresie opinii środowiskowych, w sprawie budowy farm fotowoltaicznych. Stanowisko Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Sępólnie Krajeńskim wydawane jest dla większości przedsięwzięć o obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko ze względu na braki w Karcie Informacyjnej Przedsięwzięcia. Większość opracowań nie zawiera wyczerpujących informacji np. dotyczących analizy hałasu w stosunku do pobliskiej zabudowy mieszkaniowej względem planowanej budowy instalacji fotowoltaicznych.

Należy nadmienić, że na stanowisku ds. zapobiegawczego nadzoru sanitarnego podejmowana jest stała współpraca z poszczególnymi sekcjami w Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej Sępólnie Krajeńskim. Współpraca polega na wspólnych kontrolach w zakresie dopuszczenia do użytkowania obiektów budowlanych będących pod nadzorem bieżących lub wiodących komórek oraz analizie dokumentacji projektowych w związku z ich uzgodnieniem.

Głównym celem działań w zakresie profilaktyki zdrowotnej Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest kształtowanie postaw prozdrowotnych społeczności lokalnej poprzez promowanie zdrowego stylu życia oraz realizację działań edukacyjnych w zakresie zagrożeń zdrowia.

Działalność profilaktyczno-edukacyjna realizowana jest w oparciu o zalecenia Głównego Inspektora Sanitarnego, założenia Narodowego Programu Zdrowia, misję Światowej Organizacji Zdrowia i aktualne problemy w obszarze zdrowia publicznego.

W roku 2024 PSSE w Sępólnie Kraj. zrealizowała następujące przedsięwzięcia profilaktyczno-edukacyjne służące wzmocnieniu zdrowia mieszkańców powiatu sępoleńskiego:

I. PROFILAKTYKA NADWAGI I OTYŁOŚCI

1. Ogólnopolski program edukacyjny „Trzymaj Formę”

Grupa docelowa: uczniowie klas V-VII szkół podstawowych

Liczba odbiorców: 1134

2. Kampania informacyjna EFSA” pn. Bezpieczeństwo żywności #Safe2EatEU

Grupa docelowa: społeczność lokalna

Liczba odbiorców: 1850

3. Program edukacyjny pn. „Zdrowo i kolorowo”

Grupa docelowa: dzieci klas I-III oraz rodzice i opiekunowie

Liczba odbiorców: 297

II. PROFILAKTYKA PALENIA TYTONIU

1. Kampania Rzuć Palenie Razem z Nami – w tym Światowy Dzień Bez Tytoniu

Grupa docelowa: społeczność lokalna

Liczba odbiorców: 2032

2. Program edukacyjny „Czyste Powietrze Wokół Nas”

Grupa docelowa: dzieci w wieku 5,6 lat uczęszczające do przedszkoli

Liczba odbiorców: 201

3. Program profilaktyczny: „Bieg po zdrowie”

Grupa docelowa: dzieci w IV klasie szkoły podstawowej.

Liczba odbiorców: 199

III. PROFILAKTYKA INNYCH UZALEŻNIEŃ

1. Program profilaktyczny: „Dopalacze - trzecia strona zjawiska”

Grupa docelowa: uczniowie kl. VII i VIII SP oraz szkół ponadpodstawowych

Liczba odbiorców: 284

2. Program profilaktyczny pn. „ARS, czyli jak dbać o miłość?”

Grupa docelowa: uczniowie szkół ponadpodstawowych

Liczba odbiorców: 144

IV. PROFILAKTYKA ZABURZEŃ ZDROWIA PSYCHICZNEGO

- 1. Program edukacyjny pn. „Zdrowie psychiczne. Radzenie sobie ze stresem”**
Grupa docelowa: uczniowie klas VII-VIII SP oraz szkół ponadpodstawowych
Liczba odbiorców: 381

V. PROFILAKTYKA CHOROÓB ZAKAŻNYCH, W TYM REALIZACJA PROGRAMU PROFILAKTYKI HIV / AIDS

- 1. Krajowy Program Zwalczania AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV**
Grupa docelowa: społeczność lokalna
Liczba odbiorców: 1287
- 2. Program profilaktyczny „Podstępne WZW”**
Grupa docelowa: uczniowie szkół ponadpodstawowych
Liczba odbiorców: 119
- 3. Program edukacyjny „Dobre sposoby na zakaźne choroby”**
Grupa docelowa: dzieci w wieku przedszkolnym oraz uczniowie SP
Liczba odbiorców: 325
- 4. Program edukacyjny „Chroń się przed kleszczami wszelkimi sposobami”**
Grupa docelowa: dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym
Liczba odbiorców: 265
- 5. Realizacja Programu profilaktyki chorób zakaźnych**
Grupa docelowa: społeczność lokalna
Liczba odbiorców: 9819

VI. HIGIENA I BEZPIECZEŃSTWO

- 1. Program edukacyjny pn. „Wybierz życie – pierwszy krok”**
Grupa docelowa: uczniowie kl. VII - VIII szkół podstawowych, ponadpodstawowych,
Liczba odbiorców: 47
- 2. Program edukacyjny pn. „Skąd się biorą produkty ekologiczne”**
Grupa docelowa: dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym
Liczba odbiorców: 233
- 3. Akcja edukacyjna dotycząca grzyboznawstwa i profilaktyki zatruć grzybami**
Grupa docelowa: społeczność lokalna
Liczba odbiorców: 10218
- 4. Akcja edukacyjna dotycząca bezpieczeństwa w trakcie wakacji oraz ferii zimowych**
Grupa docelowa: społeczność lokalna, organizatorzy i uczestnicy wypoczynku
Liczba odbiorców: 19 088
- 5. Obchody Światowego Dnia Zdrowia – 7 kwietnia**
Grupa docelowa: społeczność lokalna
Liczba odbiorców: 637
- 6. Program profilaktyki wad postawy wśród uczniów pn. „Przyjazny tornister”**
Grupa docelowa: społeczność szkolna – tj. uczniowie, rodzice i opiekunowie
Liczba odbiorców: 1256
- 7. Przedsięwzięcie edukacyjne „Profilaktyką w Seniora”**
Grupa docelowa: seniorzy – osoby 65+
Liczba odbiorców: 3466

8. Realizacja obchodów Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach w ramach Narodowego Programu Ochrony Antybiotyków

Grupa docelowa: społeczność lokalna

Liczba odbiorców: 630

VII. PROFILAKTYKA CHOROÓB NOWOTWOROWYCH

1. Program edukacyjny pn. „Znamię! Znam je?”

Grupa docelowa: uczniowie szkół ponadpodstawowych, kl. VIII szkół podstawowych

Liczba odbiorców: 156

2. Realizacja programu Profilaktyki chorób nowotworowych

Grupa docelowa: społeczność lokalna

Liczba odbiorców: 3423

W działalności profilaktycznej Państwowy Powiatowy Inspektor w Sępólnie Kraj. podejmuje współpracę z licznymi partnerami w środowisku lokalnym, takimi jak jednostki samorządu terytorialnego, placówki oświatowo-wychowawcze, zakłady opieki zdrowotnej, pielęgniarki środowiska szkolnego, lokalne media, służby mundurowe, placówki sportowe i kulturalne, domy kultury czy też biblioteki publiczne.

Przedsięwzięcia prozdrowotne koordynowane przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Sępólnie Kraj. są odpowiedzią na aktualne zagrożenia zdrowotne występujące wśród mieszkańców powiatu sępoleńskiego i adresowane do szerokiego kręgu odbiorców – od dzieci w wieku przedszkolnym po seniorów.

DANE TELEADRESOWE

**Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Sępólnie Krajeńskim
i Wojewódzkiej Stacji Sanitarno –Epidemiologicznej w Bydgoszczy**

Stacja	Adres	Telefony
PSSE Sępólno Kraj.	89-400 Sępólno Kraj. ul. Kościuszki 28 www.gov.pl/web/psse-sepolno-krajenskie	52 388 12 30
WSSE Bydgoszcz	85-031 Bydgoszcz ul. Kujawska 4 https://www.gov.pl/web/wsse-bydgoszcz/kontakt-wsse	52 376 18 00

MINISTERSTWO ZDROWIA, GŁÓWNY INSPEKTORAT SANITARNY			03-729 WARSZAWA, ul. Targowa 65, telefon – centrala /22/ 536 13 00			Adresat: Wojewódzka Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna Bydgoszcz ul. Kujawska4 85-031 Bydgoszcz					
Nazwa i adres jednostki sprawozdawczej Powiatowa Stacja Sanitarно – Epidemiologiczna w Sępólnie Kraj. ul. Kościuszki 28 89-400 Sępólno Krajeńskie		Numer identyfikacyjny- REGON 092907116		MZ-45 Sprawozdanie o działalności kontrolno-represyjnej oraz w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego					Przekazać w terminach określonych w programie badań statystycznych statystyki publicznej		
za rok 2024											

Dział 1. Działalność kontrolno-represyjna

Wyszczególnienie			Badani a ogółem	Wykonane oznaczenia			Liczba pobranych próbek	Kontrole (wizytacje)	Decyzje					Postano- wienia	Tytuły wykonaw- cze	Wnioski o ukaranie	Akty oskarżenia	Nałożone mandaty	Kwota nałożonych mandatów w złotych	Nałożone kary pieniężne	Kwota nałożonych kar pieniężnych w złotych	
									wydane w I instancji				wydane w II instancji przez PWIS									
									przez PPIS i PGIS		przez PWIS											
																						meryto- ryczne
0			01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
Ogółem			1	600	37	1256	0	237	1491	170	151	0	0	0	194	13	0	0	6	1850	1	1000
Komórki organizacyjne stacji sanitarno-- epidemiologicznych	higiena	komunalna	2	0	37	56	0	56	205	37	21	0	0	0	11	0	0	0	0	0	0	0
		żywności, żywienia i przedmiotów użytku	3	0	0	0	0	181	445	112	92	0	0	0	0	0	0	0	6	1850	1	1000
		pracy	4	0	0	0	0	0	86	18	17	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		dzieci i młodzieży	5	600	0	1200	0	0	118	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		radiacyjna	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		epidemiologia	7	0	0	0	0	0	594	3	2	0	0	0	0	0	13	0	0	0	0	0
	zapobiegawczy nadzór sanitarny		8	0	0	0	0	0	12	0	19	0	0	0	183	0	0	0	0	0	0	0
	środki zastępcze		9	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	inne		10	0	0	0	0	0	28	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

